

SIDE

Eesti raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni-teenijate kutse-organisatsioonide häälkandja

Tellimise hinnad:		Ilmub üks kord kuus	Kuulutuste hinnad:	
Aastas postiga	Mk. 180.—	Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, ladudes, raudtee- ja posti-telegraafi-teenijate kutseorganisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimise kohtil. Toimetus ja talitus: Tallinnas, Tehnika t. 16. Telefon Balti keskj. 201.	¹ / ₁ lehekülj	Mk. 3000.—
„ postita	„ 150.—		¹ / ₂ lehekülge	„ 1500.—
¹ / ₂ „ postiga	„ 100.—		¹ / ₄ „	„ 750.—
¹ / ₂ „ postita	„ 85.—		¹ / ₈ „	„ 400.—
Üksiknumber	„ 20.—			Tekstis 50% kallim.

Nr. 8/9

August/September 1925 a.

II. aastakäik

Pilk ametiasutuste töölihtsustamise üle.

Riigiasutuste kantseilise asjaajamise lihtsustamise püüe on haaranud vist kõiki, kes tahaks näha meie ametlises asjaajamises vaid neid toiminguid, mis hädavajalised, ilma milleta läbi ei saa ja kes loodaks sel teel ka mõnegi tulumaksumarga kokkuhoidu. Ka raudteevalitsuse tööde alal on selles asjus edasi püütud, olgugi, et senini midagi teravalt silmapaistvat pole veel suudetud ära teha; on jõutud mitmeidki veneaegseid sundmäärusi ja erikorraldusi ümber muuta meie oludele vastavamateks, mis mõnikord õige palju ka pooldajaid leidsid. Palju on aga veel määrusi ja korraldusi, millede muutmise raskusi sünnitab ja just sellepärast, et need laiaulatuslistena osutuvad; kuid siiski on aga püsinud veel seesuguseid määrusi ning seadlusi, millede muutmiseks oleks võidud asjaajamist lihtsustada kitsamais ringes, ent selle juures mõnikord lihtsalt puudub algataja, korraldaja, asja hing. Ka see, viimane, puudus kaoks, aegamööda oleks ta parandatav ja ta aeglane parandamine vabandatav, aga kui sellesuguste parandamistele komistuskiva ette veeretatakse, siis oleks see kuritöö. Kuritöö riigile ja kuritöö rahva tahtmise vastu. Nii mujal asutustes, kui ka meil, raudteel, leidub isikuid, kes vastased igasugustele uuendustele — vastased tööde lihtsustamisele — ja just selle tõttu, et nende isiklised huvid asjaga seotud. Sarnast ebaloomulikkku ja isiklistes huvides tegutsemist võime tähele panna meie Veo osakonnas.

Veel Asutava Kogu päevil tekkis raudtee eelarve arutamise puhul vajadus meie peatehaste majapidamisest ülevaadet näha, mida toleaegne korst ja arvepidamise süsteem ei võimaldanud ja sellepärast sai peatehaste majapidamine raudtee eksploa-

tatsioonist lahutatud. Põhjus selleks oli, et peatehastel laiemas ulatuses ka eratöid tuli teha, mida eksploatatsiooni arvetele ei saanud võtta ja seega tema majapidamine ka viimasest eraldus. Tehaste majapidamine eraldati raudtee omast ja administratiiv-korras, või sisesemes korralduses jäi ta alluvaks otseteel raudtee ülemale, mis ka täitsa loomulikuna osutus. Suure vaevaga likvideeriti arvepidamise alal raudteevalitsuse ja tehaste vahel senini kestnud paabeli segadus ja koosseisude kokkutõmbega saavutati nii mõndagi reaalselt kokkuhoidu. Igaaastased aruanded näitasid vaid kasu. Nii kestis see 1921—1924 a. Siis, korraga leiti, et puududa „seaduslik alus“ ja selle ülesleiduse tagajärjel nägime juba 1925 aasta raudtee eksploatatsiooni eelarves peatehaste kulu-krediiti üksikasjaliselt sissevõetuna. Sarnane olnud Teedeministeeriumi korraldus. Et peatehaste krediidisummad Veo osakonna omadega tihedalt seotud ja veneajal peatehas Veo osakonnale olla allunud (ka määrused niiviisi kokkukõlastatud), siis leiti lihtsamaks tehaseid Veo osakonna külge liituda, kui et veneaegsete määruste paragrahvides mõningaid muudatusi teha. Lõpuks leiti selleks ka eriteadlane, kes pidi mõistma juhtida nii Veo osakonda, kui tehaseid ühelajal. Ja saigi sedaviisi tõeks tehaste uus „vallutamine“ nimetatud eriteadlaste poolt. Raudtee ülema sellekohast korraldust pole veel küll kuulnud, vähemalt tehaste tööliste juures mitte, kuid tegelikult on tehased ka juba üle võetud, mille üle rida tarvilisi käske järgnenud. Esimene neist on veidi sarnane praeguse katekismuse omale ning käsitab seda, et Veo osakonna kõrval ei tohi olla „muid jumalaid“, kõik pal-

ved (olgu need tööliste puhkuste üle, ehk mistahes), nii ka muu kirjavahetus, mis tänini lahendatud tehaste ülema läbi, peavad saadetama Veo osakonna ülema juure ja alle see viimane on „veto“ õigusega, et neid täita, raudtee ülema eedasi saata ehk tagasi lükata. Järelikult, kõik kirjavahetus peab sündima Veo osakonna kaudu; mõistagi, tuleb sel puhul kahekordselt kirjade registreerimist korraldada, mida meie asjaajamise lihtsustamise vastandiks peame.

Vaatame, kuidas kannatab selle all asjaajamise kiirus.

Varustusosakonnal, näit., on materjalide muretsemise alal vaja peatehastelt mõningaid andmeid saada. Sealt pööratakse telefonogrammiga Veo osakonda. Asi on kiire. Mõne aja pärast (peale Veo osakonna ülema „veto“) antakse sama telefonogramm edasi tehastele, siis on ta sihtkohani jõudnud ja sama teed rändab muidugi ka vastus. — Raudteevalitsus vajab peatehastelt mingisugust seletust välisasutuste nõudmiste järele, — oletame tellimiste suhtes. Kirjavahetus läheb Veo osakonda, seal kopeeritakse sest kirjavahetusest ärakirjad ja alles need lähevad edasi peatehastele. Ka vastus rändab sama teed ja sama ümberkirjutamisega. Ei meeldi Veo osakonna ülema peatehaste kirja toon, kirjutatakse kiri Veo osakonnas ümber ja kiri omab mõnikord ka niisuguse sisu, mis sootu teist mõtet väljendab. Palub

tehaste tööline palgata puhkust, mille kestvus üle 2 nädala, peab ta palvekirja andma raudtee ülema; palve muidugi antakse alluvuse järele: tehaste ülema, see saadab tema Veo osakonda, viimane raudtee ülema. Samuti saabub vastus. Vahepeal, kui vastus tagasi jõudnud, on tarvidus puhkuse järele möödunud ja nüüd, mõistagi, vaja ette kanda, et tööline lubatud puhkusest loobub. Jälle: „бабка за деркой, детка за репкой“ jne. Sarnaseid näiteid palju, kuid need on kõik niisugused, mis sisemist korda puudutavad. On aga ka sarnast „lihtsat“ asjaajamist, mis välistamale kibe, mille all kannatavad erasutused ja isikud väljaspoolt riiklisi asutusi, kellel tegemine viimastega. Näiteks, müüb keegi raudteele metsamaterjaale; koha pealne komisjon on need vastu võtnud, seatakse akt kokku ja isik sõidab pealinna, et raha kätte saada, kuid selle saamine pole aga nii kerge. Aktis olla puudusi ja see saadetakse koha peale tagasi ja seesuguseid vigu olla õige sageli.

Et sarnane keeruline kord ja ajaraiskamine ka ametnikkudele enestele raske ning vastik, peaks kutseühingud selle kõrvaldamiseks õige energilisi samme astuma, püüdma vähemalt kinni pidada neid lihtsustusi, mis ühel või teisel teenistusjalal juba saavutatud ja mida mõningatel põhjustel jälle takistada tahetakse. On ju kutseühingute arenemine üks meie kutseühingute neaülesannetest.

A. A. M.

Kas korterikriisi lahendamine või süvendamine?

(Järg.)

See nõudmine vääris tähelepanu ja varsti järgnes korraldus, et korterikomisjon võtaks eestkätt korterisaajate nimekirja neid raudteelasi, kes suurimad korterihädalised. Ministri abi ja professor olid vahepeal „vabatahtlikult“ korterite saamisest lahti ütelnud ja pea algas korterite väljaandmine. Novembris seisid kolikooramad igapäev „riiklise“ ukse ees ning sissekollijate meeoleolu oli aina tõusmas — ometi kord ulualla saades. Üürihinda ei teadnud õieti keegi, arvati ega peremees teenijatele ometigi liiga tee. Kõneldi 25—30 margalisest maksust põrandapinna ruutmeetri pealt ja see olla kõik. Saabus talv ja algas üüri tasumine: korteri ja kütte eest. Üürnikkudele teatati, et ministrium kinnitanud üüri normiks põrandapinna ruutmeetri pealt 25 marka, kuna küttekulud tulla maksta nii kuis kütet läheb. Arvelehed näitasid aga niipalju kütte ülesminekut, et kui seda

põrandapinna ruutmeetrite arvule jägada, siis korteriüüri ruutmeetri hinna enesest kaugele varju jättis. Jõulukuu poolpalka, või kuidas seda riiklises keeles nimetatakse: „kolmeteistkümnene“ tuli uue maja üürnikkudel anda tervelt küttekuludeks ja seda ei jätkunudki. Issand Jumal oli armuline ja tuli appi sooja talvega; temperatuur püsis väljas kogu aeg 5—6 kraadi külma juures. „Riiklise“ korterites — alumistel kordadel — näitas kraadiklaas sama talve ilmadel aga 12—14 kraadi sooja ainult siis, kui homimikust õhtuni keskkütte kahes ahjus tuli lõõmas. Jaanuar möödus ilma „vahejuhtumisteta“, võib olla selle tõttu, et pühad veel ununenud polnud, võib olla, — et igamees püüdis kannatada. Elati ju erakorralisel ajajärgul. Järgnes veebruar, veidi külmem kuu, ja siin, oh Issand, küttekulu tõusis. Tõusis nii kõrgele, et mõni mees oma kuupalgast vaid paarsada marka kätte sai, kuna

ülejäädav osa — „sa blago rodinõ“ — ahju oli aetud. Et sedasi edasi minna ei või, teadis iga üürnik, aga kust abi otsida — oli tume. Raudteevalitsus põhjendas korterikomisjonis otsuse peale 17. detsembrist, millise järele kavatsesid üürihinda alandada, kuid kõrvalt teati rääkida, et ministeerium selle otsuse kausta tsuskanud, mis ka õige näis olevat. Tähendab, raudteevalitsus üüri hinda alandada ei tohtinud ja ministeerium ei tahtnud. Jäi üle ainult tartlase viisi ohata: „muidkui massa ja massa!“ Nüüd jõudis kätte paastukuu või märts ja siin, peab tähendama — tuli paastuda sõna tõsisel mõttes. Palgad olid läbi, suuremalt jaolt ahju aetud. Vahepeal üürnikkude poolt valitud majakomitee avaldas oma tegevust juba energiliselt. Nõudis üürnikkude nimel isegi, et novembrikuu küttekulu alandataks, sest suurem osa kütet läinud siis maja kuivatamise otstarbel, seega peremehe huvides. Märtsi sündmuseks oli veel see, et üürnikkudele teatati suuremast remondist, mis pidi ette võetama aprilli algul. Ja õigust ütelda: remont oli „riiklisele“ möödapääsemata. Toorest laudadest valmistatud aknad ja ukсед enam kinni ega lahti ei käinud ning keskkütte veetorud olid kolmenelja kuuga läbi roostetanud, seintest ajas vett sisse. Elektrivalgustus oli majas juhusline: nädala jooksul tuli ikka 4—5 päeva kus valgustus rikkis oli. Vett oli kraanides ainult neil päevil, mil hüdrofoor töötas, aga viimane töötas nädalas, nii umbes, päeva tagant. Aprillis tuli siis see ettekuulutatud remont, mis järgmiselt algas. Eestkätt kiititati põrandalaudade vahedele kuivanud praod ja kui kitt kuivanud, siis rebiti põrandalauad lahti ja kraabiti nende küljest kitt maha ning aeti lauad koomale ilma kitita. Siis värviti esimene kord. Olid põrandad esimest korda värvitud, hakati seinu krohvima. Kui krohvimine möödas, siis asuti teistkordse värvimisele. Peale teistkordse värvimise lõhuti seinad maha kohtadel, kus keskkütte veetorud vett läbi lasksid. Krohviti uuesti. Parandati lagedes tekkinud pragusid. Pragude parandamise töö oli korraldatud niiviisi, et üks tööline parandas pikiti pragusi, järele jättes neid, mis põigiti olid, teine — omakorda — tuli paari päeva pärast

põigiti pragusid parandama. Samasugune tööjaotus oli ka põrandate parandamisel: Üks löi naela sisse, teine tasandas naela augu; mõistagi paar päeva hiljem. Aknad ja ukсед, mis väljavajumise, ehk lihtsalt kiiva kuivamise tõttu enam kinni ei annud, parandati sel viisil, et raam mis vastu ei annud 1—1½ tollise liistuga täideti ja sellele raamil (serval) mis paisunud oli, vastav osa maha hõõveldati; nii on ukсед ja aknad valgekirjud ja liistutükkidest kokku aetud. Sarnane remont kestis kuni septembri kuuni.

Nüüd on see loss, nagu räägitakse, ehitusmeistrilt vastu võetud, kuid suuremad puudused on ilmsiks tulnud veel viimase kuu jooksul: *hoonet ähvardab uputus*. Paari nädala eest, kui suurem sadu oli, tõusis vesi keldrites ja kütteruumis nii kõrgele, et katlakolded vee alla jäid. Keldrites (puukuurides) oli „parvetus“ sisse seatud. Vee väljakandmiseks peetakse nüüd päevatöölisi, naisi. Suurem osa tähendatud maja üürnikudelt on kuulda, et nad kavatsevad sinna jätta ainult niikauaks, kui korterikriis laiemalulatusliselt lahendatud, et siis korterit otsida, kus vähemalt uputust poleks karta. Seesuguse üürihinnaga on ka eramajades juba nüüd korterid leida. Lisaks eeltoodud kirjutusele võiks tähendada, et just sarnane olukord ja ehitusviis valitseb pea igas teises „riiklises“. Riigitrükikoja hoone, nagu kuulda, kannatavat samasuguste puuduste all. Võib olla, on siin osalt süüdi ka ehitusmeister. (Nii riigitrükikoja hoone, kui ka Tehnika tänaval nr. 16-k asuv raudteemaja on ehitatud „Estorussi“ firma poolt).

Riiklisi ehitusi ka mujal jälgides, saabub mulje, et nende juures valitseb täieline korraldatus, kavakindlus ja need ehitused pole muud kui meie riigi suuremate rahasummade neelajad. Korteri kriisi seesuguste losside ehitamisega ja miljonite väljaloopimistega ei saa kaugelgi kõrvaldada ja vististi oleks parem, kui ehituslaen erakättesse läheks, sest eraettevõtja hoolitseks igatahes eluhoone ruumide ehitamise eest ja ei matakс raha tornidesse või soppidesse, mis nüüdsel põua ajal täitsa lubamata.

E. R.

Rahvusvaheline Raudteelaste kongress

Bellinzone, 30. juunist—2. aug. 1925. a.

(E. Raudteelaste Keskühingu esitaja inseneer R. Selja aruanne.)

Üldmärksused. Välja sõites Tallinnast 26. VI rongiga nr. 1, kell 18, jõudsin sihile — Itaalia piiri lähedusel asuvasse Schweitsi kanton, Tessini väikesesse linnakesesse — Belinzone, 29. VI. kella 21 / paiku, kasutades kõige lähemat teed Riia — Berliini — Stuttgarti — Shaffhauseni kaudu. Saabudes Belinzone, ilmusin

kohe kongressi büroosse, kus oma volitused esitasin, et mind kongressi delegaatide nimestikku võetaks. Kuna Eesti Raudteelaste kutseorganisatsioonide Keskühingu poolt antud telegramm minu saatmise kohta Keskühingu esitajana kongressile, seal juba saadud oli, väljastati mulle viivitamata, peale vajalikkude vormitaitmiste minu

registreerimise alal, delegaadi raamat. See raamat sisaldas endas peale võõrastemaja nimetuse, kus võis öökorterit saada 3-frangilise maksu eest öö-päeva pealt ka veel talonge toidu saamiseks hommikueinet 1,50 fr., lõunasööki 5 fr. ja õhtueinet 4,50 fr. eest (muidugi 15 prots. teenimistasu ühes arvamata). Tähendatud talongid olid sisse seatud seks, et võõrastemajad ei saaks kasutada väljamaalaste — delegaatide kokkuvoolu hariliste hindade kergitamiseks. Delegaadi raamatu omamise peale vaatamata, tuli minul agatgelikult öökorterit eest märksa kallimalt maksta, sest et esiteks väga hilja kohale jõudsin, kui juba kõik odavamad toad ära võetud olid ja teiseks polnud ka kongressi büroole etteteatud, et mulle normi hinnaga tuba reserveeritaks. Hommiku- ja õhtueined ja lõunad saime kõik talongides tähendatud hindadega, rahvamajas, kusjuures maksmist toimiti talongidega. Jookide ja teenimise eest tuli kohe sularahas arved öiendada. Peale kongressi lõppu oli iga delegaat kohustatud tagastama saadud raamatud kongressi büroole, et vastavalt kasutatud talongidele saadud toidu eest võlgnevaid summe ära tasuda. Eelnimetatud rahvamaja või võõrastemaja — mille taolised igas Schveitsi kantonis (omavalitsuse üksus) olemas — pildistamiseks pean tähendama, et neis kõikides koosolekute saalid, lugemistoad ja restoraanid on, mis hästi sisseseatud. Seesugused rahvamajad on asutatud kantoni pahempoolsete parteide eestvõttel osaihisuslistel alustel kehvemate rahvakihtide jaoks, nende poliitiliste ilmete peale vaatamata, et neile mõõdukate hindadega ulaluse ja kosutavate ainete saamist võimaldada. On olemas sarnaseid maju üksikutes kantonides ka parempoolsetel kodanlistel parteidel ja kasutatakse neid samadel alustel, kuid hinnad on neis juba märksa kõrgemad ja kord vähem eeskujulik.

Reisitarbeid võõrastemajaja jättes, asusin eestkätt tutvuste sobitamisele. Esimeseks tutvunesin Rahvusvahelise tranportlaste Föderatsiooni peasekretäri Edo Fimen'iga ja raudtee sektsiooni peasekretäri Nathans'iga. Mõlemad olid huvitatud Eesti üle ja, nähes, et neil väga piiratud teadmised tema kohta, asusin kohe nende tutvustamisele Eestiga. Seks otstarbeks tutvustasin neid esiteks meie raudteelaste töötingimustega ja ühtlasi informeerisin ka neid lühidalt selle kohta, mida praeguseaegne Eesti endast sotsiaal-majanduslikes suhtes tegelikult kujutab. Et Nathans kongressi töödega ülekoormatud oli, siis olin sunnitud kasutama temaga vältavamaks kokkusaamiseks öösist vaba aega kella 24—1.

Kongressi koosseis. Kongressi plenaar-koosolekuteks olid kasutada antud kantoni nõukogu koosolekute peasaal ja Belinzone linnavalitsuse koosolekute ruum.

I. T. F. büroo ja komisjonide koosolekud peeti

rahvamajas. Kuna 29. VI. Belinzonas ka I. T. F. nõukogu koosolek ära peeti, kus muuseas peale üksikasjalist harutamist ning tutvunemist meie kutseorganisatsioonide sihtidega, meie raudteelaste Keskühing I. T. F. raudtee-sektsiooni täieõiguslikeks liikmeks vastu võeti, siis ilmusin mina käsitataval kongressil juba täieõiguslise delegaadina, nagu seda näha juurelisatud mandaat-komisjoni aruande põhjal kokkuseatud delegaatide ja auvõõraste nimestikust (v. lisa nr. 1).

Kongressile olid kokku sõitnud üldse 72 täieõiguslist delegaati, 10 külalist, peale selle kongressi büroo 3-liikmeline personaal, sekretärid, tõlgid jne. Kongressi juhatuse koosseisus olid: esimees — Robert Williams — (Inglise raudteelaste kutseorganisatsioonide keskühingu sekretär), Edo Fimen I. T. F. peasekretär ja N. Nathans — raudtee-sektsiooni peasekretär.

I. T. F. raudtee-sektsioon tekkis 1. jaanuaril 1920. a. Moodustasid tema nelja riigi (Inglise, Austria, Belgia ja Hollandi) raudteelaste kutseorganisatsioonide liidud; tema liikmete üldarv oli siis 561.501 inimest. 1. jaanuariks 1922. a. tõusis I. T. F. raudtee sektsiooni liikmete arv juba 19 kutseorganisatsiooni peale, 16 riigist, liikmete üldarvuga 1.233.640. 1. jaanuariks 1924. a. — 27 kutseorganisatsiooni peale, 22 riigist, liikmete üldarvuga 1.106.790 ja 1. juuliks 1925. a. juba 36 kutseorganisatsiooni peale, 28 riigist, liikmete üldarvuga 1.134.543 inimest. Eeltoodud andmetest selgub, et I. T. F. raudtee sektsiooni koonduvate raudteelaste kutseorganisatsioonide arv järjekindlalt kasvab, samuti ka neisse koondunud liikmete arv. Ajutine liikmete arvu vähenemine 1. jaanuari 1924. a. peale on seletatav kutseorganisatsioonide tagakiusamistega Itaalias, fashistide poolt. Kõnesolevale kongressile olid kokkuseatud delegaadid Saksamaalt, Austriast, Belgiast, Daanist, Hispaaniast, Eestist, Soomest, Prantsusmaalt, Inglismaalt, Itaaliast, Hollandist, Hollandi Indiast, Luksemburgist, Norrast, Rootsi, Schveitsist, Tsheho-Slovakkias, Poolast, Lõuna-Slaaviast ja Ungarist, kokku 21 riigist, 29 organisatsiooni poolt, 72 täieõiguslist delegaati, kes 1.053.543 kutseorganisatsiooni liiget esitasid. Tähendatud delegaatide hulgas olid ka mõned Prantsuse ja Belgia parlamendi liikmed.

I. T. F. liitunud organisatsioonidest ei olnud saatnud delegaate 7 organisatsiooni järgmistest riikidest: Lätist, Briti Indiast, Kaanadast, Argentiinast, Palestiinast ja Kreekast, liikmete üldarvuga 81.000 inimest. Tähendatud riikide delegaatide puudumise kohta kongressil olid üles antud mitmesugused põhjused, seal hulgas ka valge terror, nagu seda mandaatkomisjon ametlikult kongressile teatas. Kongressil viibivaist külalistest väärilis erilist tähelepanu tööliste olukorra parandamise eest heitlenud veteraan — 90-aastane Greilich, — kes oma tegevust juba 1861. a.

algas ja kõnesoleval kongressil Schweitsi tööliste liidu esitajana viibis. Peale selle oleks veel kongressil viibinud külalistest tähendada Blankenhorni — Ameerika kõikide raudteelaste organisatsioonide ühise häälekandja „Labor'i“ esitajat kes kongressile sõitnud oli informatsiooni saamise mõttes, Robert Boisnier — Genfis asuva Rahvasteliidu tööbüroo esitajat, Semaveni — ainsat kollase töö esitajat, kes delegaadina saadetud I. T. F. liikmeks veel mitte astunud Hollandi India (Jaava saare) raudteelaste ja tramiteenijate liidu poolt, kelle liikmete arva 9000 peale tõuseb. Viimaste kahe võõra ülesastumiste kohta kongressil kõnelen edaspidi.

Kongressi tööde kokkuvõte. Esimene päev. Hommikune istung kell 9.30—14. Vastavalt kongressi päevakorrale avati kongress 30. juunil kell 9.30. Avas esimees Villiams (inglane), omas kõnes ühtlasi tänades Schweitsi raudteelasi ja kantoni võime lahke ja sooja vastuvõtte eest.

Avamiskõnele järgnesid juhatuse ja liikmete ja mandaatkomisjoni valimised. Juhatusse valiti sama koosseis, mis viimasel Hamburgis kongressil oli. Mandaatkomisjon valiti kongressi juhataja ettepanekul kolme-liikmeline, vanas koosseisus, s. o. esimeheks Edo Fimen ja liigeteks Saksa ja Inglise kutseorganisatsioonide esitajad.

Valimistele järgnes oma esitajaid kongressile mitte saatnud organisatsioonide poolt posti ja telegraafi teel saadetud tervituste ettelugemine ja Schweitsi raudteelaste kutseorganisatsioonide Keskühingu esitaja Bratshi vastuskõne (tervitus ja kongressi töödele edu soov). Peale Bratshi astus üles sekretär Nathans lühikese aruandega sotsialistlike ilmega kutseorganisatsioonide tagakiusamiste kohta mitmeis riigis, eriti aga Itaalias, teatades, et ka rahvuslistel põhjustel, on mitmel pool tagakiusamisi ette tulnud. Kokkuvõttes väljendus aruandest, et praegusaja Itaalia valitsejad liig tagurlised on. Tsheho-Slovakkias, kus tshehid ainult üks-kolmandik kogu rahva arvu moodustavad (kaks-kolmandikku rahva arvust on sakslased, poolakad, sloveenid jne), jälgitavat tshehide poolt kitsarinnalist rahvuspoliitikat ja kiusatavat taga ja vallandavat teenistusest raudteelasi Saksa, Poola ja Sloveeni kutseorganisatsioonide liikmeid. Erikomisjonist, kus tähendatud küsimus arutusel oli, mina osa ei võtnud. Saadud andmete ja küsimust puutuva üldaruande põhjal selgus, et omal ajal nende küsimuste kohta Nathans'i poolt I. T. F. nimelt Rahvasteliidu tööbüroole sisse antud protest olla senini tagajärjetu, polla isegi vastust sellele järgnenud. Lõpuks avaldab tema soovi, et kutseorganisatsioonid, tagakiusamiste puhul igatviisi püüaks kaasa mõjuda seadusliste abinõudega oma valitsuste juures, et or-

ganiseerimise ja koosolekute vabadused millegiga piiratud ei saaks.

Peale eelkäsitatud aruande ära kuulamist saab sõna Saksa delegaat Jochade, kes Ungari kutseorganisatsioonide volitusel teatab, et praegusaegse Horthi valitsuse juures mingisugunegi sotsialistline orientatsioon raudteelaste kutseorganisatsioonides Ungaris mõeldav pole. Vähemasti liikumist selles suunas sumbutatavad jõuga, mille järelduseks raudteelaste organisatsioone täieline lagunemine ähvardavat, mispärast palub kongressi vastavat resolutsiooni vastu võtta. Järgmisena saab sõna Austria delegaat Tomschik, kes teatab, et neil vedurijuhtide eri organisatsioon olla, kes Keskühingust rippumatult tegutseda tahta. Edasi järgneb Prantsuse raudteelaste Keskühingu delegaat Jarrignioni aruanne. Ta teatas, et Prantsuse tööliste organisatsioonid Prantsuse parlamendi ja valitsuse ning Rahvasteliidu peasekretäri poole palvega pööranud kaasa aidata, et kutseorganisatsioonide suhtel avaldatavad ühinemise ja koosolekute vabaduste kitsendamised enam aset ei leiaks. (Ühinemise ja koosolekute vabadused on ette nähtud Rahvasteliidu põhikirjaga ja kindlustatud neis riikes, kes selle liidu liikmed). Prantsuse valitsus olla palve vastu tulnud, oma diplomaatilistele esitustele välisriikides ja Rahvasteliidu juures instruksioone andes, et need tagakiusamist avaldavate riikide valitsuste peale püüaks igatviisi tarvilist mõju avaldada. Selle järele antakse sõna kongressil külalisena viibivale ainsale kollase töö esitajale Semavenile. Tema teatab, et asumaades ja Hiinas kollasttõugu Euroopa kapitalistlike ühisuste poolt rõhutavat ja igasugust tööliikumist viibimata sumbutavat. Neil olla streik olnud, millest osa võtnud 10.000 inimest, kellest 10 prots. — 1000 inimest arretereitud, 10—15 aastaks vanglasse paigutatud ja streik sõjaväelise jõuga sumbutatud. Üldse olla kollasetöö töötingimised väga rasked, võrreldes eurooplastega. 14—16-tunnise tööpäeva juures saada nemad palka 10—15 naelsterlingi kuus. 10—20-aastase teenistuse juures sarnastes rasketes tingimustes kaotavat inimesed täieliselt töövõime. Lõpuks toonitas tema, et streigi puhul nemad saanud toetust ainult punase Venemaa poolt ja tema väga üllatunud on, et käesoleval rahvusvahelisel kongressil 800.000 organiseeritud Vene raudteelaste esitajat ei näe, mispärast ette paneb nõukogude Vene raudteelaste organisatsioonidega kontakti luua. Semavei ettepanekut kontakti loomise kohta nõukogude Venega toetab Inglise vedurijuhtide liidu delegaat Bromley.

Selle peale kuulutatakse ühetunniline lõuna-vaheaeg.

Avades kell 15 kongressi teist plenaar-koosolekut, võtab sõna juhataja Villiams (inglane) elavalt protesteerides delegaat Bromley soovi vastu:

nõukogude Vene raudteelaste organisatsioonidega koostöötamise suhtes, umbes seda järgmiselt väljendades: „Ehkki siht — võitlus kapitalismiga — I. T. F. ja kommunistidel ühine, on teed selles sihis täitsa lahknevad. Võib olla, et meie järeltulev põlv tulevikus ehk oskab leida ühist keelt kommunistidega koostöötamiseks, kuid praegusel ajal neid (venelasi) kongressile kutsuda — oleks lihtsalt aja raiskamine. I. T. F. raudtee sektsioon ja tema kongressid jälgivad ainult kutselisi sihte ning huvisid ja seepärast ei või nende tööpöld mitte kihutustöö lavaks olla.

Peale selle tähendas kongressi esimees Williams, et väga soovitav oleks toetada kutseorganisatsiooni moraalselt Tšeho-Slovakkias ja Ungaris. Ühtlasi sellega avaldas ta ka protesti igasuguste oma keskorganisatsioonidest rippumatute raudteelaste kutseorganisatsioonide tekkimise kohta, nagu seda Austria vedurijuhtide kutseühing on, millest teatanud Austria delegaat Tomschik ennelõunasel koosolekul. Villiams tunnustab tarviliseks tegevuste kooskõlastamiseks igas riigis koondada kõike raudteelaste kutseühinguid ainult ühte keskorganisatsiooni.“

Esimehe järele astub üles Soome delegaat Vilho Halme, kes ennast Soome raudteelaste keskorganisatsiooni delegaadina esitab. Tema poolt esitatav organisatsioon, liikmete üldarvuga 200 isikut, võeti vastu I. T. F. liikmeks Rootsi raudteelaste ühendatud organisatsioonide delegaadi. J. A. Lundin'i erilisel soovitusel ühel ajal meie Keskühinguga. See Soome delegaat rääkis Rootsi keeles ja apelleeris kõikide koosviibijate poole Soomes valitseva karmi valge terrori suhtes, mida tarvitavat tema poolt esitatud organisatsiooni vastu, paludes kaasa aidata, et Soomes loodaks üldse tingimused kutseorganisatsioonide elustamiseks, mis praegu täitsa sumbutatud olla.

Sel puhul oli mul eraldi jutuajamine Edo Fimen'iga ja Nathans'iga, kusjuures ma avaladsin neile oma kahtlust Halme poolt ettekantud teate kohta Soomes valitseva valge terrori üle, sest, et mulle, kui kõige lähemas naabruses Soomega elutsevale, mingisugusest valgest terrorist aimu pole, oletades, et kas Halme mitte seal sulutud kommunistide organisatsiooni jäänuste esitaja ei ole, seda enam, et minu teada Soome raudteelastel väga soliidne ja võimas keskorganisatsioon olemas, kellega meil läbikäimisi olnud. Selle tagajärjel palusid Fimen ja Nathans meie Keskühingut seda asja välja selgitada ja tagajärgedest Nathans'ile Amsterdamil kirjalikult teatada. Ühtlasi teatasid nemad seal mulle, et ka nemad ise on kahtlenud selle organisatsiooni vastuvõtmisel I. T. F. liikmeks, kuid võtnud tema siiski vastu, kauaaegse I. T. F. liikme, Rootsi raudteelaste keskühingu tungival soovitusel.

Edasi astus üles Itaalia delegaat Serdelli.

Üldiselt rääkis tema, et fashistlike pöörde tõttu Itaalias on kutseorganisatsioonid täitsa ära lõhutud ja erapooletu ajakirjandus lämmatatud; suuremad raudteelaste kutseorganisatsioonid laiali paisatud, kõikidelt raudteelastelt vanne võetud ametikohuste täpselt täitmise kohta. 60.000 raudteelast, kes seda koomilist vannet andmast keeldunud, vallandatud teenistusest. Lõpuks pani Serdelli ette: kongressil vastu võtta sellekohast resolutsiooni tagakiusamiste kohta, mille all kannatanud kutseorganisatsioonid Itaalias ja teistes riikides. Selle järele astus üles Genfis asuva Rahvasteliidu tööbüroo esitaja hr. Boismier. Ta teatas, et büroo esimees Albert Thomas oli sunnitud kahjuks, sõitma ameti asjus Lõuna-Ameerikasse, mispärast käesolevale kongressile ilmuda ei saanud. Siis teatas hr. Boismier, et tööbüroo oma viimasel konverentsil Genfis, midagi polla teinud mõnes riikides raudteelaste kutseorganisatsioonide rikutud õiguste jaluleseadmiseks, samuti ka kaitseks tagakiusamiste eest, sest et sarnast küsimust pole olnud konverentsi päevakorras ja ka konverentsist osa võtnud delegaadid seda üles ei tõstnud. Mis Nathansi teadaandes tähendatud I. T. F. poolt tööbüroole saadetud kirjaliku protestisse puutub, siis läkitas büroo sel puhul eriangendi mitmetesse riikidesse, seal hulgas ka Balti riikidesse (Soome), kutseorganisatsioonide ja koosolekute vabaduse küsimuse selgitamiseks. Sel agendil olnud kohtade peal kokkusaamised ja jutuajamised nii valitsuse, kui ka töölisorganisatsioonide esitajatega. Ta pole saanud sugugi neid rõhuvaid muljeid organisatsioonide tagakiusamiste kohta, milledest nüüd kõneldud käesoleval kongressil. Igal juhtumisel on aga Rahvasteliidu tööbüroo valmis I. T. F. esitajat vastu võtma alalise liikmena oma sellekohasesse alamkomisjon, nii ka U. I. C. (rahvusvahelise raudteede liidu) komisjoni ja siis, võib olla, läheb korda ühisel jõul saavutada mõningaid tagajärgi, mis kutseorganisatsioone rahuldaks.

Peale seda teatab kongressi esimees Villiams, et ta oma volitused maha paneb, tema määramise puhul suurema Inglise ajalehe „Daily Herald“ administratiiv direktoriks, ja tänab kõiki lühikeks jumalagajätmise kõnes koostöö eest. Juhatamine läheb ajutiselt Edo Fimeni kätte, kes teatab, et I. T. F. nõukogu paneb ette valida uut esimeest ja nimetab kandidaadiks Inglise raudteelaste ühendatud organisatsioonide uut peasekretäri C. T. Cramp'i. Kongress avaldab ettepanekule apodisimentidega oma nõusolekut ja uus esimees astub viivitamata kohale. Asudes ametisse, tänab uus esimees kõige pealt kongressi, valimise eest ja lubab teha kõike temast äraripuvat, et raudteelaste kutseorganisatsioonid võimalikult laieneks ja õitseks ja et I. T. F. raudtee osakonna huvid võimalikult parem kaitstud oleks. Edasi teatab, uus esimees oma väljaastumisest

Londonis Ungari saadiku eest Ungari raudteelaste kutseorganisatsioonide kaitseks, kuid see väljaastumine jäänud tagajärjetuks, sest et saadik tagasi tõrjunud kõik teated kutseorganisatsioonide tagakiusamiste kohta Ungaris. Peale seda pannakse ette moodustada kaks seitsmeliikmelist komisjoni kõikide kongressile sisseantud kirjaliste ettekannete ja üksikute delegaatide suusoonaliste ülesastumiste puhul vastuvõetavate resolutsioonide lõpulikkuks redigeerimiseks, mis ka vastu võeti. Peale komisjoni liikmete, kes resolutsioonide kavad kaasa toonud, võisid komisjonidest osa võtta ka kõik teised delegaadid, kellele ühe või teise resolutsiooni redigeerimine huvi pakkus. Mõlema komisjoni alalisteks liikmeteks valiti Inglise, Prantsuse, Saksa, Belgia, Poola, Itaalia ja Ungari delegaadid, viimaste kahe riigi, kui kõige enam huvitatud tagakiusamiste küsimustes. Et ma olin ilmunud kongressile rohkem informatsiooni otstarbel, siis võtsin osa mõlemast komisjonist pealtkuulajana. Komisjonide valimisega lõppes esimene kongressi päev kell 20, kuna komisjonid kogu öö ja 1. juuli hommiku vahetpidamata töötasid, et 1. juuli plenaar-koosolekule vastavaid resolutsioone esitada.

Komisjonide töö. Komisjonidele olid ette pandud läbivaatamiseks ja kokkukõlastamiseks delegaatide poolt esitatud mitmesugused resolutsioonide kavad järgmistes küsimustes:

1) Kutseühingute liitumise, koosolekute ja streigivabaduse ja organisatsioonide tagakiusamiste kohta. (Resolutsioon, vaata lisas nr. 4).

2) Kaheksatunnilise tööpäeva kohta. (Resolutsioon vaata lisa nr. 5).

3) Väljamaa kapitalistlike ühisuste poolt Hiina ja üldse kollase tõu tööliste eksploateerimise kohta. (Resolutsioon vaata lisas nr. 6).

4) Raudteede elektrifitseerimise arenemise järeldusel vedurijuhtide teenistuse vähenemise ärahoidmiseks kavatsatavate abinõudest. (Resolutsioon vaata lisas nr. 7).

5) Autobusside ühenduse arenemise järeldusel vedurijuhtide teenistuse vähenemise ärahoidmise abinõudest. (Resolutsioon vaata lisas nr. 8).

6) Kutseorganisatsioonide vastastikku lähenemise ja vastastikku oma seisukorra informeerimise tarvitusest rahvusvahelises ulatuses. (Resolutsioon vaata lisas nr. 9).

7) Automaatse sidurdamise tarvitamisest vangiõiguste sidurdamisest inihõvrite ärahoidmiseks. Ettekanne selle küsimuse kohta ei olnud laiali saadetud ja resolutsiooni kava ei võetud vastu. Küsimus otsustati saata väljatöötamiseks Rahvasteliidu töö-büroole, Genfi.

8) Raudteede denatsionaliseerimisest, s. t. raudteede riigi valitsemise alt ära võtmist. (Resolutsioon vaata lisas nr. 11).

Arvesse võttes, et nagu tähendanud, olin saadetud kongressile peamiselt informatsiooni

mõttes ja, et küsimused nr. 1, 2 ja 3 otseselt meid ei puudutanud, ei võitnud ma neid küsimusi käsitlevate resolutsioonide harutamise aktiivselt osa; plenaar-koosolekul viibisin vaid kuulajana.

Kolmanda küsimuse resolutsiooni puhul teatasin suusoonaliselt, et oma arvamise avaldamisest hoidun, sest et resolutsioon käsitleb ühinemist Rahvasteliidu töö-büroo konverentsil Genfis vastuvõetud resolutsiooniga, kuna mul sellest konverentsist osavõtnud Eesti delegaadi seisukoht teadmata. Tegin seda selleks, et see resolutsioon meie Keskühingule mõnesuguste arusaamatuste tekkimisel siduv ei oleks, sest hääletamine ei olnud nimeline. Teistes küsimustes (4, 5, 6, 7 ja 8) resolutsioonide vastuvõtmisel talitsin järgmiselt:

1) Küsimustes 4 ja 5 ühinesin vastuvaidlemata vastuvõetud resolutsioonidega, silmaspidades meie veduri- ja rongimeeskondade teenimishuvisid. Sama talitsin ka küsimuses 6; s. o.: raudteelaste lähenemise vajadust rahvusvahelises ulatuses käsitleva resolutsiooni puhul, arvestades sellega, et Eesti raudteelaste organisatsioonid juba selles sihis tegutsevad.

2) Automaatset sidurdamist käsitlevas küsimuses (nr. 7) ühinesin sakslaste vastuväitega, et kongress olevatest sidurite süsteemidest mõnda täiuslikuks ei tunnustaks, olgugi see üleilmalise võistluse teel, kuna see lubamatuks reklaamiks osutuks kapitalistidele, kes patendi ärakasutaks kodumaaliste lidurite kahjuks, mille läbi asja edasiarendamine ja täiendamine vaid takistaud oleks. Selle järeldusel sai resolutsiooni kava kongressi poolt tagasi lükatud ja otsustatud küsimus automaatse sidurdamise kohta Rahvasteliidu töö-büroole üle anda edasiarendamiseks.

3) Küsimuses 8 pooldas põhimõtteliselt raudteede valitsemist riigi poolt, andsin kongressi plenaar-koosolekul sekretäri, hr. Nathans'ile kirjaliku teadaande, et meie Keskühing ses küsimuses omale tegevusvabaduse jätab, kuna kongressi enamus poolt vastuvõetud resolutsioon, ehkki komisjonis tuntavalt pehmentidud meie tegevusvabadust seob riigi rahvuslikes huvis.

Lõpuks peab tähendama, et kongressil külalisena viibiv kollase tõu esitaja Semaven resolutsioonide redigeerimise komisjonis katsus plenaar-koosoleku poolt tagasi lükatud Vene raudteelaste kutseorganisatsioonidega koostöötamise küsimust uuesti üles võtta, kuid tagajärjeta. Komisjonis tähendati, et tema poolt üles tõstetud küsimuses resolutsiooni esitamine plenaar-koosolekule on vormilistel põhjustel võimata, kuna kollast tõugu raudteelased veel organiseerimata ja pole ka I. T. F. liikmed.

Komisjonid lõpetasid oma töö kell 11, 1. juulil, mille järele ka kohe 3 plenaar-koosolekut algas.

Kongressi II. päev, 1. juulil. Kohe alguses, enne resolutsioonide arutusele võtmist, anti sõna kongressil aukülasena viibiva Schveitsi tööliste üldorganisatsioonide esimehele, sotsialismi esivõttele — veteraanile, Greilichile, kellest nimetatud juba eelpool, ja kes esines lühikese tervituskõnega, tähendades selles, et esimene raudteelaste kutseorganisatsiooni tekkis Inglismaal 30 aastat tagasi ja praegusel ajal on tolkorral Inglismaal algatud raudteelaste organiseerimine üle ilma levinenud, koondades raudteelasi ühte võimsasse organisatsiooni, kelle liikmete arv miljoniteni tõusnud. Tervitab raudteelaste organiseerimise võimet, mis temale elu loodel näha antud ja väljendab oma täielist rahuldustunnet selle tulemuste üle.

Peale seda võtab sõna uus esimees Cramp, selgitades lühikeses kokkuvõttes oma ettekande aluseid 8-tuunilise tööpäeva kohta.

Inglismaal 8-tuunilise tööpäeva või 48-tuunilise töönädala küsimuses suuri takistusi ei ole, mida suurel määral töölisorganisatsioonide ülesastumiste teeneks tuleb kirjutada. On vaid mõned lahkuminevad 8-tuunilise tööaja tegelikuse käsitamiseses; näit. raudtee-töökodad on nõus töötama laupäeviti ainult kella 12, kuid selle eest on nemad nõus teised 5 päeva töötama poole tunni võrra rohkem, et saavutada 48-tuunilist normi nädalas. Teised raudteelased töötavad igapäev 8 tundi, ühes arvatud ka laupäevad. Faktiliselt töötatakse töökodades 47 tundi nädalas (sütleaadid dokkides, töötavad intensiivse töötamise tõttu ainult 44 tundi nädalas). Juhtumisel, kui töötatakse vaheaegadega või töö võrdlemise kerge (näit. teise järgu jaamades), lubatakse vaheajad üldisest 8-tuunilisest tööajast eraldada, kuid tingimisega, et teenistuses olek tööpäeva kohta ei tõuseks üle 12 tunni ja vaheaegu 12-tuunilise teenistuses oleku vältel oleks vähemalt kaks. Intensiivse manöövr töödega jaamades peab manöövri veduri meeskonnal 8-tuunilise tööpäeva juures olema einetamineks üks 20-minutilise vaheaeg, mis tööaja hulka arvatakse. Washingtoni konventsiooni kokkuseadjad pidasid silmas 48-tuunilise töönädala kindlaksmääramisel ainult korrapäraselt töötavate tehaste ja vabrikute tööliste huvisid, mitte aga raudteelaste, kelle töötingimused sootu teised. Sellepärast osutuski Washingtoni konventsioon paendumatuks ja raudteelastele vastuvõtmatuks ilma paranduseta. Selle elluviimisel tekkisid Inglismaal mõningad raskused, milledest Cramp ka Hamburgi kongressil ette kandis, kus vastavaid parandusi tehti. Kõige suuremaid raskusi tekitab Inglismaal töö küsimus pühapäevadeh (ainuke päev, mida töölised peale puhkuse ka igasugustel kutsekoosolekutel käimiseks kasutada võivad), Washingtoni konventsiooni käsitamisel raudteelaste kohta oleks järelduseks tarvidus pühapäevadel töötaja-

tele selle päeva asendamine mõne teise päevaga nädalas. Praegu, kus Washingtoni konventsioon Inglismaa poolt veel ratifitseerimata, tasutakse pühapäeva töö kõrgendatud tariifi järele ja see tasu makstakse välja koos nädala töötasuga. Inglise raudteelased on valmis toetama Washingtoni konventsiooni ratifitseerimist, kui neile, nagu teistegi töölistele, täieline pühapäeva rahu kindlustatakse ja ratifitseerimisel üldse arvesse võetakse Hamburgi kongressi resolutsiooni; s. o.: et 48 töötundi nädalas on minimum, mida töölised nõuavad ja, et Washingtoni konventsiooni ratifitseerimisega milgil tingimisel ei saaks riikides, kus maksivad soodsamad töötingimised, need peale Washingtoni konventsiooni ratifitseerimist halvendada. Huvituseta pole tähendada, et peaaegu üheaegselt kõnesoleva I. T. F. kongressiga Belinzonas rahvusvahelise raudteede liidu (U. I. C.) konverentsil, Londonis, millest ainult raudteede valitsuse esitajad osa võtsid, sama küsimuse, s. o. 8-tuunilise tööpäeva kohta raudteedel, mõtteid vahetati, nagu seda kirjutas Schveitsi „National Zeitung“ (nr. 297. 1. juulil s. a.) Suuremate Inglise raudteede seltside esitajad olla kaebanud, et 8-tuunilise tööpäeva maksmapanek Inglismaal väga suuri materjaalseid ohvrid nõudvat. Ameerika esitaja olla selle vastu vaieldud, väidates, et neil Ameerikas 8-tuunilise tööpäeva maksmapaneku tagajärjed rahuloldavad ka rahasjandusliselt. Ameerika esitajaga ühinenud ka Prantsuse Põhja raudteede seltsi esitaja, tingimisega, et ellu ei viidaks mitte otse ainult Washingtoni konventsiooni 8-tuuniline tööpäeva paendumatu norm, vaid, arvestades raudtee liikumise ühetaolisusega, paenduvam, 14 päevaga reguleeritav norm, s. o. et lubatud oleks suure liikumisega päevadel töötada ka üle 8 tunni teiste päevade töötundide vähendamise arvel, nii et 14 tööpäeva töötundide arv üle 96 ei tõuseks, nagu see Schveitsi raudteedel maksev. f

Edasi lükkates resolutsiooni vastuvõtmist 8-tuunilise tööpäeva küsimuse kohta, võetakse kongressi poolt vaelusteta vastu komisjonide poolt ettepanud resolutsioonid (vaata lisad nr. 7, 8 ja 9), kongressi päevakorra 7, 8 ja 12 punktide küsimuses, s. o. veduri- ja rongimeeskondade teenistuse vähendamise ärahoidmise suhtes raudteede elektrifitseerilise ja autobuste kasutamise levinemise tõttu ja raudteelaste kutseorganisatsioonide lähenedise tarviduses rahvusvahelises mõttes.

Kell 14 lõpetati ennelõunane kongressi 3 pleinaar-koosolek.

Kell 15 avati neljas ja viimane kongressi pleinaar-koosolek. Esimesena võeti arutusele raudteelaste kutseorganisatsioonide tagakiusamiste ja mõnedes riikides koosolekute ja organiseerimise vabaduste piiramise küsimused, mil puhul ka ette kanti Palestiina kutseorganisatsioonide poolt

saadetud kirjalik teadaanne nende raskest seisukorrast, mis sarnane, et nemad pole võinud kongressile isegi oma esitajat saata. Resolutsioonid nende küsimuste kohta võeti vastu vaielusteta, komisjoni poolt esitatud redaktsioonids (vaata lisa nr. 4 ja 6).

Selle järele asuti uuesti mõttevahetusele 8-tunnilise tööpäeva kohta, mil puhul esimees sakslastele küsimuse esitab, miks nende kutseorganisatsioonid midagi ette ei võta 8-tunnilise tööpäeva saavutamiseks neil maksvaks 9-tunnilise asemel. Selle küsimuse peale seletas Saksa delegaat, et neil raske midagi selles sihis saavutada, enne kui Versailles lepingule allakirjutanud riigid pole Washingtoni konventsiooni ratifitseerinud. Ainult peale Washingtoni konventsiooni ratifitseerimist kõikide eeltähendatud riikide poolt oleks neil võimalus midagi ette võtta. Peale mõtete vahetust prantlaste belglaste ja sakslaste vahel võetakse vastu komisjoni poolt väljatöötatud resolutsioon sakslaste täiendusegt (v. lisa nr. 2).

Mõningaid mõtetevahetusi kutsuvad esile komisjonide poolt väljatöötatud resolutsioonid automaat sidurdamise ja raudteede denatsionaliseerimise küsimused. Lõpuks lükatakse siiski resolutsioonide kava automaat-sidurdamise kohta tagasi ja otsustatakse küsimus tema edasiarendamiseks anda Rahvasteliidu töö-büroole.

Raudteede denatsionaliseerimise küsimuse kohta võetakse vastu peale elavaid vaielusi Brodetsky resolutsioon, komisjoni parandustega, (v. lisa nr. 11).

Päevakorra 9. punkti alla ülesvõetud küsimust (teenijaskonna julgeoleku abinõudest raudteede eksploateerimisel), kongressil ei arutatud lisaandmete esitamise tõttu, vaid see lükati edasi järgmise I. T. F. kongressini, mis ära peetakse tuleval aastal Pariisis. Ettekanne rahvusvahelise raudteede liidu (U. I. C.) asutamise, samuti ka raudteelaste passiivsete streikide üle võetakse teadmiseks. Passiivsete streikide kohta on eriti huvitavad ettekandja praktilised järeldused tegeliste katsete alal. Selgub, et passivse streigi läbiviimine kõvat distsipliini nõuab, ja kui sellega ühe nädala vältel tagajärgi ei saavutata, tuleb streik lõpetada. Vastasel juhtumisel lõpeb see iseendast, sest raudteelased on harjunud liig närviliselt ja kiirelt töötama ja üle ühe nädala aeglast töötamist välja ei kannata, mispärast passivne streik raudteelastele, kui võitlus abinõu rahuldavaid tagajärgi ei anna. Sellega oli kongressi päevakord läbi.

Kokkupuutumistel kongressi delegaatidega sain mulje, et kõigil, peale Inglise, olid väga nõrgad teadmised praegusaegse Eesti üle, mispärast kohuseks lugesin kongressi tutvustada nii meie riigi, kui ka raudteelaste kutseorganisatsioonide

sotsiaal-majandusliste üldtingimistega, milleks sõna palusin.

Esimees oli sellega lahkelt nõus. Pean tähendama, et sõna andmine minule, oli Eesti suhtes suur lahkus ja vastutulek, sest et juba kongress lõppenud oli, aeg hiline ja delegaate selleks terve tund tuli kinni pidada. Pealegi oli põhimõttelikult otsustatud piiratud aja tõttu sõna mitte anda delegaatidele neist riikidest, kus kutseorganisatsioonide seisukord võrdlemisi rahuldav, vaid kus viimaste vabadused rikutud. Et aga Eesti raudteelased (peale madalate palkade) mitmete teiste riikide raudteelaste reas võrdlemisi soodsamates tingimustes, siis tuli mul sõna paluda küsimuse valgustamiseks vastupidisest küljest. Minu kõne stenografeeriti ja tõlgiti ümber silmapilkselt ka Inglise, Prantsuse ja Itaalia keeltesse. Märkasini, et seda kuulati suure huvi ja rahuldustundega, mida kuulajad väljendasid üksmeelse aplodeerimisega. Läbirääkimisi minu kõne puhul ei peetud ja sellega lõppes kongress.

Järgmisel päeval oli korraldatud kõikidele delegaatidele väljasõit Schweitsi raudteelaste suvepuhke koloniasse, Brestshinasse, Lago-Maggiore järve kaldale. Kolonii asub maalilises maastikus ja tema hoone sisaldab 100 tuba. Selle eest on makstud esialgselt 1.500.000 kuldfranki, missuguse summa on annud Schweitsi raudteelaste kutseorganisatsioonid. Täieline ülespidamine seal, s. o. tuba ühes sisseseade ja kostiga, maksab Schweitsi raudteelaste kutseorganisatsioonide liigetele 8 kuldfranki päevas; I. T. F. liigetele teistest riikidest 9—10 kuldfranki päevas. Vaatamata täielise komfordi (kenalt sisseseatud ruumid, biljard, veeremäng, lugemisetuba jne.) kui ka hea kosti peale, töötab kolonii nõrgavõitu. Nähtavasti on tema schweitslastele liiga suurepärane ja kallis. Meie külastamise ajal olid sajast toast välja antud ainult 12.

Peale rotaatoril valmistatud resolutsioonide täpsete tekstide kättesaamist, 4. juuli õhtul, sõitsin välja Züriichi — Romanshorni — Lindau kaudu Müncheni, kus hr. teedeministri ülesandel peetasin Münchenis, et sealse raudtee näitusega tutvuneda.

Tallinna jõudsin 13. juulil.

Kõiki eelkirjeldatud arvesse võttes, peab järeldada võima, et I. T. F. on täiesti erapooletu ja kommunistmist kaugelseisev organisatsioon.

Kaitstes töötavate hulkade huvisid, tunnustab I. T. F. ainult legaalseid võitlusabinõusid, nagu parlamentlisi interpellatsioonid, esinemisi Rahvasteliidus, riikide esitajate juures jne. Kui äärmine võitlusabinõu, on ette nähtud aktiivne streik, kui ainult neil mail, kus see kohaliste seadustega karistatav pole, vastasel korral soovitakse aga passivset streiki.

Lõpuks tähendan veel, et ma sain härra Nathansilt uue trükist ilmunud raamatu „Raud-

teelaste tööttingimused mitmesugustel maadel; III seeria, milles pikemad kirjeldused raudteelaste olukorra üle Norras, Lõuna-Slaavias, Belgias, Austrias, Itaalias ja Kaanadas.

Järgmises, s. o. IV. seerias, mis varsti trükki antakse, ilmuvad ka raudteelaste tööttingimised Eestist, missuguse materjaali ma härä Nathar-sile edasi andsin. (Järgneb.)

Raudteelaste uus palgaastmete jaotus 1926. a.

Riigi (laiaropalise) raudtee valitsuse poolt on Teedeministeeriumi ülesandel kokku seatud ja Valitsusele heaksarvamiseks esildatud uus palgaastmete jaotus, mis praeguste astmetega õige lahknev on. Uue kavala järele võiks senised rooma-numbrilised ära jääda ja kogu palgaredel jagunek 25 astmeliseks, samuti näeks ette uus jaotus mitmesuguste literliste ja aabitsa astmete väljajätmise.

Nii oleks kavatsetav palgaredel järgmiste astmetesse jagatud:

3. aste:

Raudtee ülem.

4. aste:

Raudteeülema abi.

5. aste:

Tee- ja ehituste osakonnas: Osakonna ülem. Veo-osakonnas: Osakonna ülem. Liikumise osakonnas: Osakonna ülem.

6. aste:

Arve-osakonnas: Osakonna ülem. Varustus-osakonnas: Osakonna ülem. Veo-osakonnas: Peatehaste ülem.

7. aste:

Tulude kontrollis: Tulude kontrolli juhataja. Tee-ehituse osakonnas: Osakonna ülema abi. Veo-osakonnas: Osakonna ülema abi. Liikumise osakonnas: Osakonna ülema abi. Tervishoiu osakonnas: Osakonna ülem.

8. aste:

Raudteevalitsuses: Käskudetäitja insener. Statistika büroos: Statistika büroo juhataja. Arveosakonnas: Vanem raamatupidaja (osakonna ülema asetäitja). Varustuse osakonnas: Osakonna ülema abi. Tee-ehituste osakonnas: Tehnilise jaoskonna juhataja ja jaoskonna juhataja Tallinnas. Veo-osakonnas: Tehnilise jaoskonna juhataja ja elektri-tehnika jaoskonna juhataja ja peatehaste ülema abi. Tervishoiu osakonnas: Jaoskonna juhataja 1. j. (osakonna ülema asetäitja).

9. aste:

Raudteevalitsuses: Juriidiliste asjade ajaja ja vanem revident. Tee-ehituste osakonnas: Jaoskonna juhataja Tapal, Narvas, Tartus ja Valgas, vanem insener (remondi laudkonna juhataja) ja vanem insener (administratiiv-laudkonna juhataja).

Veo-osakonnas: Jaoskondade juhatajad ja vanem insener (veduri laudkonna juhataja). Liikumise osakonnas: Vanem liikumise revident.

10. aste:

Varustuse osakonnas: Küttejaoskonna juhataja. Veosakonnas: Vanem insener. Liikumise osakonnas: Kaubanduse jaoskonna juhataja, tehnilise jaoskonna juhataja abi, 1. jaoskonna liikumise revident ja jaamaülem väljaspool klassi. Tervishoiu-osakonnas: Jaoskonna juhataja 2. j. ja apteegi juhataja.

11. aste:

Raudteevalitsus: Sekretär (kantselei juhataja) ja personal-laudkonna juhataja. Statistika-büroos: Vanem statistik (ühes statistika-büroo juhataja abi). Tulude kontrollis: Vanem raamatupidaja (ühes tulude kontrolli juhataja abi). Arveosakonnas: Vanem raamatupidaja. Varustus osakonnas: Keemiker, vanem revident ja pealao juhataja. Tee-ehituste osakonnas: Noorem insener, jaoskonna juhatajate abid ja osakonna raamatupidaja. Veo-osakonnas: Jaoskonna juhataja abi, noorem insener, peatehaste vanem meister, osakonna ja peatehaste raamatupidajad. Liikumise osakonnas: II ja III jaoskonna liikumise revidendid, vanem kaubanduse revident ja osakonna raamatupidaja. Tervishoiu osakonnas: Osakonna noorem arst.

12. aste:

Varustus-osakonnas: Osakonna raamatupidaja. Veo-osakonnas: Revident, I j. meister peatehastes, kontroll-mehaanik ja depoo ülem. Liikumise osakonnas: Jaamaülem, I järgu, vanem rongide korraldaja ja kaubanduse jaoskonna pretensiooni laudkonna juhataja. Tervishoiu osakonnas: Jaoskonna juhataja abi I järgu.

13. aste:

Tulude Kontrollis: Laudkonna juhataja (arvepidamise revident). Arveosakonnas: Laudkonna juhataja, raamatupidaja (laudkonna juhataja) ja peakassa juhataja. Varustuse osakonnas: Valga lao juhataja ja materaali jaoskonna tehnilise Laudkonna juhataja. Tee-Ehituste osakonnas: Tee-meister I järgu. (Tallinnas, Tapal, Narvas, Tartus ja Valgas), signaali mehaanik,

hoonete ülevaataja ja vanem tehnik. Veo osakonnas: Vanem tehnik, vanem elektrotehnik, vanem joonestaja-konstruktor, I järgu meister Veojaoskonnas, depoo korraldaja I j. ja veevärgi, kaalude ja tulekaitse abinõude revident. Liikumise osakonnas: Jaamaülema vanem abi (väljaspool klassi jaama), Tallinna kaubakontori juhataja ja tehnilise jaoskonna laudkonna juhataja. Tervishoiu osakonnas: Jaoskonna hambaarst, jaoskonna apteegi juhataja ja jaoskonna juhataja abi II järgu.

14. aste.

Raudteevalitsuses: Asjaajaja (sekretär). Tulude-Kontrollis: Raamatupidaja ja tähtpl. lao juhataja. Arveosakonnas: Raamatupidaja. Varustus osakonnas: Tehnik materjaali jaoskonnas, Narva lao juhataja, küttelaudkonna juhataja, Tapa lao juhataja, Pealao juhataja abi, Materjaali jaoskonna laudkonna juhataja, osakonna sekretär ja Tallinna küttelao juhataja. Tee-Ehituste osak.: Teemeister II j., hoonete ülevaataja Valgas ja Tapal, tehnik I j., raamatupidaja (osakonna raamatupidaja abi) ja jaoskonna sekretär. Veo osakonnas: Tehnik I järgu, raamatupidaja (osakonna raamatupidaja abi), osakonna sekretär, depoo korraldaja II j., II j. meistrid Veo jaoskonnas ja peatehastes. Liikumise osakonnas: Jaamaülem II j., raamatupidaja (osakonna raamatupidaja abi), osakonna sekretär ja noorem rongide korraldaja. Tervishoiu osakonnas: Jaoskonna noorem hambaarst, jaoskonna juhataja abi III j. ja osakonna sekretär.

15. aste.

Statistika büroos: Noorem statistik. Arve osakonnas: Peakassa juhataja abi, noorem raamatupidaja ja osakonna asjaajaja (sekretär). Varustuse osakonnas: Tartu lao juhataja (arveametnik), pealao raamatupidaja ja asjaajaja (võõrakeelte korrespondent). Tee-Ehituste osakonnas: Noorem raamatupidaja ja jaoskonna raamatupidaja. Veo osakonnas: Sõidurongi vedurijuht, vaguni tehnika agent, vanem elektro mehaanik, hoovitööde juhataja peatehastes, laudkonna juhataja peatehastes ja peatehaste sekretär, jaoskonna raamatupidaja ja noorem raamatupidaja. Liikumise osakonnas: Jaamaülema vanem abi, Tallinna konduktorite reservi ülem, vagunite üleande kontrolöör, isiklise koosseisu laudkonna juhataja ja Tartu kaubakontori juhataja. Tervishoiu osakonnas: Jaoskonna apteegi juhataja.

16. aste.

Tulude-Kontrollis: Kontrolöör, asja-

ajaja ja vanem-arveametnikud. Arveosakonnas: Palgamaksjad ja vanem-arveametnikud. Varustus osakonnas: Vanem-arveametnikud. Tee-Ehituste osakonnas: Teemeister III j., tehnik II j., osakonna asjaajaja, liini jaoskondade asjaajajad ja vanem-arveametnikud. Veo osakonnas: Tehnik II j., kaubarongi vedurijuht, elektromootorvaguni juht, elektro-mehaanik I j., osakonna asjaajaja, liini jaoskonna asjaajajad, vanem-arveametnikud ja vanemad vaguni järelvaatajad. Liikumise osakonnas: Jaamaülema abi I j., Valga konduktorite reservi ülem, kaubahoovi ülevaataja I j., osakonna asjaajaja, tehnilise jaoskonna asjaajaja ja vanem-arveametnikud.

17. aste.

Raudteevalitsuses: Raudteevalitsuse registraator ja arveametnikud I j. Tulude-Kontrollis: Arveametnikud I j. ja takserijad. Statistika büroos: Vanem statistika ametnik. Arveosakonnas: Arveametnikud I j. Varustusosakonnas: Reserv puulao ülevaatajad ja arveametnikud I j. Teeehituste osakonnas: Teemeister IV j., tehnik III j., hoonete ülevaataja abi Tallinnas ja arveametnikud I järgu. Veo osakonnas: Kaalumeister, kellameister, manöövri vedurijuht, tööjuht I j., elektro-mehaanik II j., tööriistade kambri juht ja arveametnikud I järgu. Liikumise osakonnas: Jaamaülem IV j., jaamaülema abi II j., vanem tagavara agent, konduktorite reservi korraldaja, Tallinna telegraafi jaama juhataja, kubahoovi ülevaataja II j., багаaши laekahoidja I j., pileti laekahoidja I j., Tallinna jaama asjaajaja, kauba laekahoidja I j. ja arveametnik I j.

18. aste.

Raudteevalitsuses: Vanem kantselei ametnik. Tulude-Kontrollis: Arhivaar ja vanem kantselei ametnik. Arveosakonnas: Vanem kantselei ametnik. Varustuse osakonnas: Vanem kantselei ametnik. Tee-Ehituste osakonnas: Joonestaja I j. ja vanem kantselei ametnik. Veo osakonnas: Joonestaja I j., tööjuht II j., vedurijuhi õigustega abi, vaguni järelvaataja, elektromontöör ja vanem kantselei ametnik. Liikumise osakonnas: Jaamaülem V j., kauba üleandja agent I j., vanem rongiseadja, rongijuht reisirongides, vanem kantselei ametnik ja takserija I järgu. Tervishoiu osakonnas: Ämmaemand ja vanem kantselei ametnik.

19. aste.

Arveametnik I j. Statistika büroos: Noorem statistika arveametnik. Arve osakonnas: Arveametnik II j. Varustuse osa-

konnas: Arveametnik II j. ja vanem aida-
mees. Tee-Ehituste osakonnas: Eestöte-
gija I j., signaali lukusepp, kümnik ja arve-
ametnik II j. Veo osakonnas: Tööriistade
väljaandja, vedurijuhi õigusteta abi, auru-
katla masinist, veejaama masinist I j.,
elektro-montöör II j., revisjoni lukusepp,
vaguni parandaja, katlapesija, tabelipida-
ja-arveametnik ja arveametnik II järgu.
Liikumise osakonnas: Jaamaülema abi I
j., noorem tagavara agent, rongiseadja I
j., rongijuht kaubarongides, vanem telegra-
fist, tehnilise liikumise korraldaja, taksee-
rija II j., arveametnik II j., kaubalaeka-
hoidja II j., piletilaekahoidja II j. ja ba-
gaashi laekahoidja II j. Tervishoiu osa-
konnas: Desinfektor.

20. aste.

Raudteevalitsuses: Kantselei ametnik
I j. Tulude-Kontrollis: Kantselei ametnik
I j. Varustuse osakonnas: Kantselei amet-
nik I j. Tee-Ehituste osakonnas: Ees-
töötægija II j., joonestaja II j., sillaluku-
sepp, sepp, pottsepp, tislser, veevärgi luku-
sepp, maaler, aednik ja kantselei ametnik
I järgu. Veo osakonnas: Veejaama masi-
nist II j., depoo vedurikütja I j., tabelihoid-
ja, kantselei ametnik I j. ja masinakirju-
taja. Liikumise osakonnas: Jaamaülema
abi IV j., kaubaüleandja agent II j., tele-
grafist I j., tehnilise liikumise kantselei-
ametnik, kauba vastuvõtja-väljaandja,
kantselei ametnik I j., rongiseadja II j. ja
vanem roopaseadja (Tallinnas ja Tapal).
Tervishoiu osakonnas: Kantselei ametnik
I järgu.

21. aste.

Raudteevalitsuses: Kantselei ametnik II
järgu. Tulude-Kontrollis: Kantselei amet-
nik II j. Arve osakonnas: Rahalugija.
Varustuse osakonnas: Aidamees I j. ja
kantselei ametnik II j. Tee-Ehituste osa-
konnas: Eestöötægija III j. ja kantselei-
ametnik II j. Veo osakonnas: Depoo ve-
durikütja II j., vedurikütja, rongiseadja ja
kantselei ametnik II j. Liikumise osakon-
nas: Jaamaülema abi V j., telegrafist II j.,
rongihaakija I j., багааshi kaubajaotaja,
kantseleiametnik II j., platvormi piletimüü-
ja I j., vanem roopaseadja ja vanem kon-
duktor.

22. aste.

Raudteevalitsuses: Kantselei ametnik
III järgu. Varustuse osakonnas: Aida-
mees II j. ja materjaali jaotaja. Tee-

Ehituste osakonnas: Korstnapühkija. Veo
osakonnas: Vaguniõlitaja, aurukatla küt-
ja, torupuhastaja, ahjupuhastaja, rongi-
haakija II j. ja kantseleiametnik III j. Li-
ikumise osakonnas: Rongihaakija II j., te-
legrafist III j., tagavara telegrafist, telefo-
nist, platvormi piletimüüja II j., kantselei-
ametnik III j. ja roopaseadja — veejaama
masinist. Tervishoiu osakonnas: Sani-
taar.

23. aste.

Varustuse osakonnas: Vanem tööline.
Tee-Ehituste osakonnas: Remonttööline I
j., kopeerija ja pealelööja. Veo osakon-
nas: Veojaama kütja, veeandja, vaguni pa-
randaja abi, veduripuhastaja ja vanem
vaht. Liikumise osakonnas: Roopasead-
ja I j., signalist ja vedurisaatja.

24. aste.

Raudteevalitsuses: Uksehoidja. Arve
osakonnas: Kassavaht-käskjalg. Tee-
Ehituste osakonnas: Remonttööline II j.
ja ülesõidukoha vaht I j. Veo osakonnas:
Depoo vaht ja töökoja vaht. Liikumise
osakonnas: Vagunisääaja, noorem konduk-
tor, roopaseadja II j., jaamatöömees, plom-
mija, märkija ja kaubahoovi väravavaht.

25. aste.

Raudteevalitsuses: Käskjalg. Tulude-
Kontrollis: Käskjalg. Arve osakonnas:
Õpilane. Varustuse osakonnas: Käskjalg.
Tee-Ehituste osakonnas: Ülesõidukoha
vaht II j. ja III järgus ja sillavaht. Veo
osakonnas: Lambipuhastaja, vaguni pargi
vaht, puhkeruumi vaht ja käskjalg-koris-
taja. Liikumise osakonnas: Lambipuha-
taja, aidatöömees, kaalutöömees, jaama-
vaht, osakonna käskjalg, telegraafi kesk-
jaama käskjalg ja öovaht. Tervishoiu osa-
konnas: Käskjalg.

Uus astmete jaotus, nagu kuulda, ei ra-
huldavat *jaamaülemaid* ja *nende abisid*
(algades II kl. jaamadest), kuna nad on
paigutatud aste või paar postkontori üle-
matest ning nende abidest allapoole. Sa-
muti ei ole rahul *asjaajajad* ja *sekretäärid*,
leides, et veneaegsete palkadega võrreldes,
on nende palgaastmed koguni taha jäänud.
Ka hindavat omavalitsuste asutused oma
asjaajajate ja sekretääride tööd märksa
paremini, kui riigiasutused üldse, vaatama-
ta, et omavalitsused töötavad miljoniliste
puudujääkidega, kuna riigiasutuste töö
võrdlemisi veel suuremgi olla.

Posti administratsiooni õiendab.

Kirjutus „hiljutistest intriigidest posti-ametkonnas“, „Side's“ nr. 7, on ühe osa postiadministratsiooni ja seal läheduses seisvate tegelaste vastulaused välja kutsunud, mille kohta toimetuse rea kirju saanud. Toome siin nende sisu kokkuvõetult:

1. Riigikogu liige härra H. Anto (end. posti peavalitsuse ülema abi kirjutab: ei olla õige, nagu oleks tema kuskil pool postivalitsuse juhtivate jõudude mahategemise ja hra Jankovitshi kaitsmise enda peale võtnud. Ei olevat tema ses sihis ühtki sammu astunud. Hra Anto tõrjub tagasi iga laimu, mis väljendatud sellega, nagu oleks tema tegevuse läbi posti peavalitsuse erasummadega midagi seadusevastast sündinud. Vabariigi kohus olla mainitud erasummade asja uurinud ja selle süüteo tundemärkide puudumisel lõpetanud. Selle väite juures seab hra A. küsimuse üles: „Mida tahetakse niisuguste kirjutustega kätte saada? Kas Vabariigi kohtuvõimude autoriteeti maha kiskuda?“ (Vastame allpool. Toimetus.)

„Onupoja“ poliitikas süüdistamine ei olevat millegiga põhjendatud, olla laim. „Papi“ P—d härra A. ei tundvat, ega pol-la ka kunagi tema(?) leeripidust osa võtnud. Üldse ei olla tal mingit ühist kirjutuses toodud väidetega. Ei olevat härra A. ka iialgi seaduse ja maksva korra vastaselt telefoni ühendusi annud. Samuti ei olevat hra A. ei iialgi kellegile tol ajal, kui tal peavalitsuse ülema abi oli, ei ühtegi postmarki müüinud ega ole need (margid) tema läbi ei ühegi kaupluse aknale sattunud. Edasi seletab hra A., et ta Vabariigi algupäevil, olles Tallinnas postkontori ülemaks, küll paljudele väljamaalastele mõned margid olla annud, kuid neid ei ilmas-ki pole müüinud j. n. e.

Selle õienduse kohta võiksime omalt poolt tähendada vaid niipalju, et rõõmustav on härra Anto'lt saada avalikkusele seletust, mis, võib olla, nüüd igasuguse varju tema pealt ses asjas eemale heidab, kuna postiametkonnas kibe jutt käimas oli, et A. härra Jankovitshi kaitseks isegi Riigikogusse tahtvat minna. Hra A. eeltoodud kahe küsimuse peale vastaksime, et meil mingisugust kavatsust pole olnud riigi kohtuvõimude autoriteedi mahakiskumiseks, nagu seda arwab hra A. Et kohus erasummade asja uurides selles süüteo tundemärke ei leidnud — see on kohtu juriidiline seisukoht ja et see õige, sellis pole kahtlust, — samuti õige, kui selfskon-

na arvamine, et ses loos ka heateotundemärke ei leitud. „Mida tahetakse niisuguste kirjutustega kätte saada“ — selle küsimuse peale kostaksime: *Seda*, mida oleme nüüd kätte saanud ja nimelt: seletust avalikkuse ees, et kaoks üksteise kahtlustused.

2. Hra Jankovitsh teatab, et endine posti peavalitsuse ülem pole kunagi oma rahulolematust avaldanud tema teenistuse täitmise ega asjaajamise kohta; väide nagu oleks erakonna ohvriks toodud teenistuse huvid, ei vastavat tõe oludele, mis juba sellega ümberlükatav, et ta postkontori ülemana teeninud ligi 4½ aastat, hra Rikandiga ühises parteis olnud ainult mõne kuu.

Peapostkontoris kolme aasta eest ette-tulnud kuritarvituse juhtumised olevat võetud ülemuse ja kohtuvõimude poolt juurdlusele, kus juures kontori juhatus süüta leitud. Väite kohta, nagu oleks paar nädalat enne tema ümberpaigutamist tema (hra J.) teadmisel posti peavalitsuse juhtivate jõudude peale nende kukutamiseks mingisugust kaebtust esitatud, teatab hra J., et tema sellest kaebtusest teada saanud alles peale oma ümberpaigutamist. Ka pole kohalt lahkuja M. R. võinud *tekinud asjaolude sunnil* (sic!) temale (s. o. hra J.-le) selle kohta peal enam konkurendiks olla, sellepärast pole tarvidust olnud teda seal kukutada ega selleks mingisuguseid kõrvalisi teid otsida. Mis puutuvat teatesse, et peapostkontori administratsioon olevat remonttööde tegemise ajal tööde ettevõtja P.-ga sõbralikus vahekorras seisnud, siis seletab hr. J., et tema kunagi selle remonttööde ettevõtja juures pole käinud ega riigi huvisid rikkunud. Ehitusmeister P. ei olla oma tütre leeripidu ajal peapostkontori remonttööde alal tegev olnudki. Selle kohta, et temale (hra J.-le) soovitatud sõpru leida oma ametkonnas, („Side“ nr. 7) aga mitte väljaspool, teatab viimane, et temal postiametkonnas häid sõpru olla ja neid juure leida olla ikka tema ülem soov. Kuna kutseühisuse esitajad J. Koff ja K. Öismann tarvilikuks arvanud esimesena väljaspoole posiametkonda pöörduda ja Vabariigi Valitsuse ning Riigikogu riikmadelle hra J. isiku mahategemiseks ettekandega esineda, siis olla ka tema sunnitud enda kaitseks sõnaõigust tarvitama, tarbekorral väljaspoole ametkonda pöörduma ja nende (vist Koffi ja Öismanni! Toim.) vastutusele võtmiseks samme astuma. Koffi

ja Öismanni teguviisi mõistnud hukka peapostkontori teenijad üksmeelselt, välja arvatud mõned üksikud.

Nii hra Jankovitshi õiendus. Teiselt poolt kuuleme aga, et hra J. ometigi kord on esinenud palvekirjaga, et teda postkontori ülema kohalt ümber viidaks telefonikontori ülema kohale. Mis oli selle soovi põhjeseks? Kas mitte see, et postkontori juhtimine temale raskena osutus, millest just ka meie kirjutasime. Võib olla, on õige, et hra J. väljaspoolt postiametkonda pole tuge käinud otsimas, siis on selle eest hoolitsetud tema sõprade, — parteiseltsiliste — poolt, mis ometigi tõsi on. Et hrad J. Koff ja K. Öismann, kui kutseühisuse esitajad, väljaspoole postiametkonda pöördusid, siis arvame, et nad seda tegid kutseühisuse nimel ja et neil ometigi ka mingisugune seljatagune pidi olema: nii oleks isiklik etteheide neile asjata. Arusaamatuks on meil lõpuks hra Jankovitshi õienduse lõpulause, et peapostkontori teenijad mõistnud hukka Koffi ja Öismanni teguviisi *üksmeelselt* (välja arvatud mõned üksikud). Mida tahetakse sellega ütelda? Kuis *üksmeelsus* võis *kaksmeelsus olla*, — mõned üksikud sellest eranduda?

P. tütre leeripeost osavõttu hr. J. ei eita. 3. Kolmandada esineb õiendusega posti peavalitsuse personaal-jaoskonna juhataja härra A. Laasi, avaldades arvamist, et kirjutus „Side's“ nr. 7 ei või puutuda härra Z.-d, vaid teda — „L“ (või koguni A. L.), kuna tema (härra Laasi. Toim.) see olla, kelle vennanaine ja vennatütar kauemat aega postiametkonnas teeninud. Puutugu kirjutus nüüd ükskõik kas härra Z.-d või L.-i, kuid kas tahaks üks personaal-jaoskonna juhataja meid uskuma panna, et rida tema sugulasi oleks tulnud postiametkonda teenima *ajalehtede kuulustuste järele*.

Et preili P. palvekiri 8 kuud järke oodanud, nagu seda õiendab personaal-jaoskonna juhataja, võib õige olla, kuid õigeon, et mõned palvekirjad ka 3 aastat järke ootasid. Kuidaviisi pr. P. nime-tamine vormliselt läbi viidi, pole ka tähtis, teame, et pr. P. pole tegelikult postiljon olnud ja enne ametieksami sooritamist oli ta ikkagi mitu aastat ametnikuks. Väide, et ta oma kroonikorteri eest tasu maksis, ei ütle midagi, sest see tasu oli niivõrd väike. Mitmedkümmend kauaaegsed perekonnaga ametnikud oleks õnnelikud, kui sarnase tasu eest korteri saaks.

Posti ametkonnast ei taha lahkuda püha Büro- kraatiususe vaim.

(Järg.)

Bürookraatliku postiülema hingeelu traagikoomiline külg seisab selles, et bürokratismi vaim on sisseveo kaubana väljaspoolt kaasa toodud ja kunstlikult enesele külge poogitud. Nii mõnigi neist aimab järele endiseid veneaegseid ülemaid, kelle all omal ajal reaametikuna teenis. Siin tuleb paratamata meele isakese Krölovi valm „härjast ja konnast . . .“ Kahetsema peab, et postiperes puuduvad näitekirjanikud, kes siit rikkalikku materjali võiks ammutada.

Püüan mõne postiülema bürookraatliku waimu saavutusi jäädvustada „Side“ veergudel, kus lugeja oma kaasaegseid vääriliselt hinnata võiks ja kangelased ise endid avalikus valguses näeks.

Eelmises peatükis („Side“ nr. 7) riivasin möödaminnes üht-teist väärnähtust, üksikasjadesse tungimata, mis lugejates mulje võib tekitada, nagu oleks ära märgitud juhtumised kohaliku tähtsusega ja iseenesest juba likvideerunud. Hoiatan lugejaid optimistlikku meeleollu kaldumast. Mis eelpool öeldud teenijate atesteerimise kohta, siis tuleb seda mõista kui eelmängu selle küsimuse edaspidise arenemiskäigu sissejuhatusseks.

— T. postkontori ülem oma abilisega leiavad, et kaasteenijate osavõtmine küsimuste arutamises, mis puutuvad asutuste seestmist korda, nagu suvepuhked, tööjaotus, teenijate atesteerimine jne., olevat ülema administratiiv-võimu kõigutamise. Teiseks leiavad need herrad, et atesteerimine olevat ainult siis õige, kui see sünnib täitsa salaja ja üksnes ülema enese äranägemisel, s. o. ülema isikliku monopoli-õiguse alusel.

Selle põhimõtte järgi viidi hiljuti teenijate atesteerimine läbi, mis pahameele tormi välja kutsus ja teenijate eduskonda sundis protestikirjaga esinema, kus nõuti atesteerimise tühistamist.

Sarnane „hübematus“ teenijate poolt ei võinud loomulikult kokku sündida postiülema bürookraatliku ilmavaatega, mille järeldusel repressioonid käsile võeti. Peagi ilmus päevakäsk, milles postkontori ülem, teenijate eduskonnale kõlblikku müksu andes, süüdistab viimast „kerenskiaegsete kurikuulsate kolleegiumide võimupüüdmise järeleaimamises“ ja kutsub üles teenijaid, väljaspoolt oma organisatsiooni, koosolekuid (miitinguid . . . minu sõrendus) korraldama, lahkelt koosolekute seadust § 18, p. 4 käsitamiseks päk-

kudes. Harilikult kantakse sarnased päevakäsud selleks määratud päevakäskude raamatusse. Kuid mainitud päevakäsk sai ülema erilise tähelepanu osaliseks: ta pandi nähtavatele kohtadele üles mitmes väljaandes ja peale selle jagati teenijatele kätte, mida erilise innuga toimetas üks ametnik, ülema „pailaps“. ühes sellega asus seesama „pailaps“ mingisugusele lehele või üleskutsele allkirju korjama, mis sündis ülema ja ta abilise teadmisel. Mis sellega kätte taheti saada, on ju pävaselge. Taheti lõhet sünnitada teenijateperes, käies Rooma valitsejate jälgedes: *de-vida et impera*, — lahuta ja valitse! Kas sarnane teguviis on aga lubatud riigiasutuses, kus töö edukus ja produktiivsus oneneb just tihedast koostöötamisest, mitte aga killustamisest, see pidi ülemale ju teada olema.

Väidatakse, et võim ajavat pea pöörutama ja provotseerivat kaalumata tegudele. Päevakäsule järgnes kiri, mis läkitati teenijate kutseühisuse osakonna juhatajale. Kirja algul ütleb autor, et ta au enam kui viis aastat leidnud, et teenijate kutseühisus on üks kasulik organisatsioon. Aga et kutseühisus on julgenud protestikirjaga esineda, siis loeb ta enesele „hübiks ja alandavaks“ sarnase teenijate organisatsiooniga edaspidi koos töötada, mispärast igasuguse vahekorra lõpetab ja palub sellest „tarvilikke järeldusi teha.“

Siin ei tarvitseks vist küll järelduste tegemisega ennast vaevata, kuna fakt oma hingeolu pooldest vastab täitsa käesoleva kirjutuse pealkirjale . . .

Kui ei taheta omi vigu ja eksimisi tunnistada, siis otsitakse objekti, kelle peale süüdi veeretada. Sarnane nähtus korrektne küll ei ole, kuid tuleb elus korduvalt ette, kusjuures värvide valiku ja nende tarvitamise mingisugust mõõdupuud ei tunta. Sagedasti muudetakse valge mustaks, roheline punaseks, ehk mõõdukate ilmavaadetega inimene tembeldakse sagedasti kommunistiks ja kui tarvis, siis tunnistatakse ta kuuluvaks ka parempoolsete leeri. Eelmainitud postiülem tegi ootamata ülesleiduse ja nimelt, et tema teenijad (ta armastab väga ütelist: „minu teenijad“), kes kuuluvad ülemaalse postiteenijate kutseühingusse, milline organisatsioon oma põhikirja piirides juba 6 aastat tegutseb, on muutunud mitteustavaks. Olles ise enam kui viis aastat organisatsiooni liige, läkitab ta sama organisatsiooni liigete koosolekule oma asemiku, kellele ülesandeks teeb „julgeoleku“ eest valvata. Kui see teguviis ei oleks mitte teenijaskonnale haavav, siis oleks ta äärmiselt koomiline. Siin peetakse olemasolemata vaenlastega võitlust, nagu Cervantuse romaanikangelased veskitiibadega.

Aga ma küsin neilt, kes sõandavad kahtlustada postiteenijate organisatsiooni ja sellega ter- vet teenijaskonda, sest 90 protsenti kogu teeni- jaist kuulub organisatsiooni, — kes olid need, kes

saatuslikul 1. detsembri ööl kohusetruult püsisid oma postidel, kui kommunistid riigipöörde ja hürmsa veresaunaga Eesti riiki ja ta kodanikka ähvardasid? Kes andsid esimestena hädaohust teada võimudele, riskeerides oma eluga, olles kommunistide ähvarduse all? Kas ei olnud need posti-telegraafi-telefoni teenijad, needsamad, kes kuuluvad oma organisatsiooni. Nüüd, selle asemel, et ühiselt kaasteenijatega kutse huvidesse puutuvaid küsimusi lahendada, tullakse nende riigiustavate inimeste peresse teostama järevalvet ning riiklist julgeolekut. Kes on annud posti-ülemale kaitsepolitsei funktsioonid? Kas see ei ole võimu usupeerimine ja oma võimupiiridest üle- astumine? Ja kui mitte seda, siis on tegemist siin jälle püha bürokraatsismi vaimuga.

Tõsi küll, seesama postiülem, peale 1. detsembri, liikudes oma teenijate keskel, taskus kindralkuberneri volitused, rääkis viimastele, et tema au diviisiülema poolt antud piiramata võim asutuse piirkonnas maksma panna, korraldusi sõjaseaduse vaimus. Need korraldused aga mõjusid teenijaskonna peale, kes vabatahtlikult valmis olid asutuse kaitseks valvet moodustama, niivõrd halvasti, et pahameele välja kutsusid. Taheti sunniviisil kõigile teenijaile kaitseleidi kohused panna ja ähvardati süüdlasi, kes korralduste vastu peaks eksima, sõjaväljakohtu kätte anda.

Kord palus üks ametnik oma valvekorda edasi lükata ehk teisega ära vahetada põhjusel, et temal hädalised perekonna asjad korraldada tahavad. Selle peale seletas ülem ühes oma abiga ühest suust, et piiramisreisukorda silmaspidades peavad kõik käskude ja korralduste alla vastuvaidlemata paenutama ja kes seda ei tee, — läheb sõjakohtu alla.

Nende ridade kirjutaja juhtus seal juures olema ja küsis, missuguse seaduse põhjal, mille peale vastati, et veneaegse sõjaseaduse põhjal. Pika seletuse järele läks korda välja selgitada, et Vene ajal ei tuntud ju kaitseleidi organisatsiooni üldse ja kuidas võis siis Vene seaduseandlus olemata organisatsioonile seadust teha; kuna aga kaitseleiidit kui vabatahtlikkudest koosnev organisatsioon on, kuhu võib iga riigiustav kodanik astuda ehk mitte astuda, siis ei või sundusest ega veneaegse sõjaseaduse külgepakkimisest siin jutugi olla.

Tänu sarnasele omamoodi arusaamisele ja tõlgitsemisele, muutub sagedasti kõige kasulik, kõrgem aateasi, nagu seda on kaitseleidi loomise idee, labaseks proosaks ja kasulik asi peab karmatama.

Õnneks ilmus samal ajal lugupeetud ülemjuhataja päevakäsk, kus tähelepanu juhiti eriti selle peale, et kaitseleidi teenistus on vabatahtlik ja kaitseleidlaste ridadesse ei tohi milgil moel tüdimust tuua.

H.—ik.

Raudteelaste töötingimused mitmesugustel maadel.

NORRA.

Valitsemiskord. Norra raudteed on suuremalt jaolt riigi omandus ja nende valitsemine on juhitav riigi enese poolt. Kogu raudteede võrk ulatab 3455,1 klm., millest riigi raudteid on 3009 klm., erateid — 436,1 klm. Raudtee tariifid, niisamuti ka iga-aastase eelarve kinnitab parlament.

Viimastel aastatel on riigi raudteed, samuti ka suurem osa era raudteid töötanud kahjuga. 1921/22. äriaastal olid riigi raudteede sissetulekud kokku 117.031.833 krooni, väljaminekud samal ajal 120.541.722 krooni, mille hulgas teenijate palkadeks maksetud summa 71.736.000 krooni välja tegi.

1920. aastal maksmapandud 8-tunniline tööpäev suurendas teenijate koosseisu 14.035 pealt 15.671 peale, kusjuures väljaminekud rohkenesid aasta kohta tervelt 5 miljoni krooni võrra.

Et väljaminekuid piirata, moodustati 1923. a. sellekohane erikomisjon, kelle ülesanne on teenijate koosseisu revideerimisele võtta, et seda kuni minimaalsuseni kokku tõmmata. Selles komisjonis on esitatud ka organisatsioonid.

Posti vedu on korraldatud raudteedel sel viisil, et postivalitsus vagunite kasutamise eest raudteedele tasu maksab. See tasu on järgmine: ühe terve postvaguni eest rongis maksetakse 2,5 ööri, poole vaguni ruumi eest 2,8 ööri ja vähema kui poole vaguni ruumi eest 3,3 ööri kilomeetri ja vaguni põrandapinna □-meetri pealt. Kui aga posti veab konduktor ilma postvagunita, siis maksab postivalitsus selle eest temale väärtkirjade vio puhul 4 ööri kilomeetri pealt. Postkastjade vea puhul 4 ööri kilomeetri pealt. Postkastide tühendamise eest ehk korrespondentsi edasiantmise eest vahejaamades saavad ametnikud, kes seda toimetavad, erimaksu 1 öör kilomeetri pealt.

Mõnes üksikus jaamas on postiooperatsioonide korraldamise õigus jaamaülematele antud. Selle eest maksetakse viimastele samaväärilist tasu, kui vastavaile postiametnikele.

Kahjude eest, mis ette võiks tulla korrespondentsi veol, tasuvad need ametnikud, kes selles otsesteel süüdlased.

Administratsiooni ja teenijaskonna organisatsioonide vaherkord. Riigi ja omavalitsuste teenijate teenistusseaduse järele, mis kinnitatud 15. veebruaril 1918. a., on teenijaskond õigustatud moodustama oma esituskogusid, et osa võtta raudteevalitsuse juures otsustatavatest küsimustest, nii teenistustingimuste kui ka palga suhtes. Need esituskogud valitakse organisatsioonide liikmete poolt ja alluvad organisatsioonide korraldusse. Üldtähtsusega küsimusi lahendab peaarorganisatsioon, kus kõigi teenijaskonna esitus

koos, vähemaid asju võivad ka üksikud organisatsioonid ise läbi viia, kui nad endid seks küllalt tugevad tunnevad, ehk kui küsimused mingisugust üksikut teenijaskonna gruppi puudutavad. Kõik organisatsioonid on administratsiooni poolt tunnustatud üheõiguslistena. Ei peaks raudtee administratsiooni ja teenijaskonna esituse vahel mingis asjus kokkuleppeid saavutama, võivad viimased kaebtust tõsta parlamendi ees.

Tööaja ja tööloelmise aja vahel on raudteevalitsuse poolt vahe peetud, mille üle tihti peale vaidlemisi ette tulnud. Et seda küsimust lõpuliselt lahendada, on viimasel ajal moodustatud sellekohane töökomisjon, mis koosneb nii raudteevalitsuste kui ka teenijaskonna organisatsioonide esitajaist. Selle komisjoni esimeheks on komisjoni liikmete hulgast valitud isik, ehk kui vastavale kokkuleppele ei jõuta, siis ühe kõrgema kohtu esimees nimetatud.

Puhkusi lubatakse teenijatele, kui seks mõjuvaid põhjusi, kuni 30 päevani aastas, kusjuures puhkeajal palk edasi maksetakse.

Streigi õigus. Norra raudteelastel on praegusel ajal streigi õigus maksev. Streiki on olnud Norra raudteedel üks kord, nimelt 1920. aastal, millest osa võtsid 12.000 raudteelast. Streik kestis 16 päeva ja lõppes tagajärjetult.

Teenijaskonna organisatsioonid. Norras on 12.600 raudteelast; neist teenib riigi raudteedel 12.000 ja era teedel 600 inimest. Organisatsioonidesse kuulub umbes 10.000.

Norras on järgmised organisatsioonid: Norsk Jernbaneforbund (Norra raudteelaste ühing). Selles on koondunud iga teenistusala teenijaid; liikmeid 5800.

Norsk Lokomotivmandsforbund (Veduriteenijate ühing); liikmeid 1500.

Jernbanes Kontorspersonales Forbund (Kontoriametnikkude ühing); liikmeid 1600.

Stationsmesterforening (Jaamaülemate ühing); liikmeid 400.

Peale nende on veel mitmed vähemad ühigid, näiteks: Teemeistrite, Töökoja meistrite ja Raudteevalitsuse ametnikkude ühigid, kus liikmeid iga ühingu kohta 40—80 inimest.

Ennenimetatud 4 organisatsiooni töötavad omavahel heas kokkuleppes. Mitmeis tähtsais küsimuses astuvad nad tihti peale välja ühisel jõul ja nõul. Kõik need 4 on ka I. T. F. liikmed.

Viimasel ajal on samme astatud, et kõike organisatsioone soodsamaks koostöötamiseks liituda ühte keskühingusse.

Töötingimused ja reeglid. Palga- ja töötingimused, samuti ka tööreeglid, on kinnitatud parlamendi poolt organisatsioonidega kokkulepitult; need on teenijaskonnale teatavaks tehtud ringkirjade läbi. Teenistusse võtmise ja tee-

nistusest vallandamise kord on ette nähtud riigiteenistuse seaduses. Teenistusest vallandamisega mitte rahul olles, võivad teenijad kaebusi tõsta Teedeministeeriumile.

Tööaeg. 1. jaanuarist 1920. a. on Norra raudteedel sisse seatud 8-tunniline tööpäev. 1923. a. on kokkuvõtte mõttes mõnes tööharus tööaega pikendatud. Töötaja ja töölolemise aja vahel on vahe tehtud. Kergemate tööde juures arvatakse 1¼ tundi 1 tunni eest. Töölolemise 4 tundi arvatakse 1 tunni töötegemise eest. Öötöö tunnid kella 9 õhtust kuni kella 6 hommikuni arvatakse 1 tund 1¼ tundi. Teenistusaja vältus ei tohi ühekorraga pikem olla kui 12 tundi. Igale ametnikule ja töölisele antakse nädalas üks puhkepäev, mille pikkus ei või vähem olla kui 20 tundi. Normaalkorra järele peab selle nädalase puhkepäeva kestvus olema 30 tundi. Juhuslikud vaheajad teenistusajal vähem kui ½ tundi arvatakse tööaegade hulka.

Rongimeeskondade seisuaeg väljaspool kodu-

jaama kuni 1 tunni vältuseni arvatakse tööajaks. Vabaaeg valveteenistuse korra juures peab harilikult olema 9 tundi. Erilistel juhustel võib see olla ka 6 tundi, kui teenija seks ise nõusolekut avaldab. Igale teenijale antakse aasta jooksul 21 puhkepäeva, mille eest ka palk edasi maksetakse. Kui teenija on parlamendi saadik, siis tasutakse temale tööpalk vastavalt ametikoha tööle sedavõrd vähem, misvõrd ta sel puhul vähem tööl on.

Tehaste töölised, samuti ka töölised depoodes (nagu veduripuhastajad jne.) eeltähendatud tööreeglite alla ei käi.

Ületunnitööde eest maksetakse 50 prots. lisatasu ehk pikendatakse töölt vabaoleku aega 50 protsenti.

Palgad. Palgakõrgendusi antakse iga 2, 4, 6 ja 8 aasta tagant.

Praegused palgad on alltähendatud teenijate grupil järgmised:

Ameti nimetus.

	Algpalk.	2-aastase teenist.	4-aastase teenist.	6-aastase teenist.	8-aastase teenist.
1) Jaamaülemad väljaspool klassi jaamades (Oslo, Drammen, Drontheim) I järgu	5100	5400	5700	6000	—
2) Jaamaülemad väljaspool klassi jaamades (Hamar, Bergen) II järgu	4900	5200	5500	5800	—
3) Jaamaülemad I kl. jaamades	4400	4700	5000	5300	5600
" II " "	4100	4400	4700	5000	5300
" III " "	3800	4050	4300	4550	4800
" IV " "	3600	3850	4100	4350	4600
" V " "	3300	3550	3800	4050	4300
" VI " "	3100	3350	3600	3850	4100
" VII " "	2900	3150	3400	3650	3900
Rongirevidendid, vedurite järelevaatajad, teemeistrid	4000	4500	5000	5500	—
Töökoja meistrid, kantseleitööde juhid, tehaste meistrid, vedurijuhid, aurulaeva kaptenid rannasõidu liinidel jne.	3700	3950	4200	4450	4700
Bürooametnikud raudteevalitsuse teenistuses, rongijuhid, laevade masinistid	3400	3650	3900	4150	4400
Eestöötegijad, tüürimehed rannasõidu laevadel	3200	3450	3700	3950	4200
Konduktorid, kütjad, teehituste eestöötegijad, jaama eestöötegijad, vanemad rongiseadjad, pidurdajad, vagunijärelevaatajad	3000	3200	3400	3600	3800
Telegrafistid, laekahoidjad, vagunite ja lampide puhastajad, vagunite kütjad, jaamavahid, tee- vahid, sillavahid jne.	2700	2900	3100	3300	3500

Tehaste tööliste palgad on järgmised (tunni eest):

	1. klassis.	2. klassis.
Algpalk	125 ööri.	122 ööri.
Peale 2-aastast teenistust	134 ööri.	122 ööri.
Peale 4-aastast teenistust	142 ööri.	130 ööri.
Peale 6-aastast teenistust	150 ööri.	138 ööri.
Peale 8-aastast teenistust	158 ööri.	146 ööri.

Ületunnid tasutakse erilise palgalisaga ja nimelt: nädala esimese viie päeva eest 50 prots., laupäeval ja pühapäeval ning pühadel 100 prots. Öötööde eest maksetakse 50 prots. rohkem. Kui töölised oma elukohast (töökohast) kaugemale tööle komandeeritakse, näiteks: teise jaama ehk liinile, siis maksetakse selle eest esimese 6 tunni pealt lisapalka 50 prots. (nende tööpalgast),

kuid mitte vähem kui 2 krooni igale. üle 6 tunni välistöödel olekul maksetakse lisapalka 4 krooni päevas.

Kuutöölisteks ei võeta ühtki töolist enne, kui ta pole 1 aasta päevatööline olnud raudteeteenistuses.

Tehaste valitsusel on õigus töölisi tükitööde peale määrata, kusjuures need kohustatud on oma töönormi välja töötama sel määral, kui see päeva kohta kindlaks määratud.

Tähtsamate ehülespidamise artiklite hinnad on järgmised:

1 paar meesterahva saapaid	Kr. 30.—
1 meesülikond	„ 150.—
1 kg. leiba	„ 0,55.
1 kg. loomaliha	„ 4.—
1 kg. pekki	„ 4,20.—
1 liiter piima	„ 0,45
100 kg. kivisütt	„ 11.—

Alamteenijad, kui nad raudteekorterites elutsevad, maksavad korteri, kütte ja valgustuse eest: vallalised — 100 krooni ja abielus olijad — 50 krooni aastas. Samuti maksavad nad seda üüri siis, kui nad neile määratud raudteekorteri milgil põhjusel ei sooviks kasutada.

Ametnikud 1.—13. palgaastmeni (kõrgemad ametnikud), samuti ka vedurimeeskonnad ja töökodade personaal, saavad sel puhul, kui neil omaette majapidamine, palgalisaks veel *korteri- raha* ja nimelt: Oslos, Drammenis, Bergenis ja Narvikus 200 krooni ja teistes linnades ning maal 120 krooni aastas. Vedurijuhid, rongijuhid, kütjad ja pidurdajad saavad väljaspool kodumaa teenistusel palgalisa 23—36 ööri tunnis. Rongiseadjad ja haakijad saavad selle tõttu, et nende teenistus hädaohtlik, erilist lisapalka, mille summa on 2 krooni päevas. See lisapalk sisaldab eneses ka pensioni-, leskede- ja vaestelastekassa maksu. Teevahtidele maksetakse talvekuude jooksul öösiste teejärelvaatuste eest (kella 8 öhtul kuni kella 6 hommikul) iga teejärelvaatuse pealt 1,50 krooni palgalisa tasu.

Jaamaülemad saavad raudtee poolt maksuta korteri, kütte ja valgustuse; kus raudteekorter puudub, seal maksetakse neile 20 prots. palgalisa; see palgalisa, korteriraha näol, on igale ühesugune ja arvatakse 4. teenistusaasta palgsumma järele. Veduripuhastajatele (kes teenistuses on küi mittevedurikütjad) maksetakse järgmiselt teenistustasu:

Algpalka aastal: 8 krooni öö ehk päeva eest.
Peale 2-a. teenistust: 8,75 kr. öö ehk päeva eest.
Peale 4-a. teenistust: 9,50 kr. öö ehk päeva eest.
Peale 6-a. teenistust: 10,25 kr. öö ehk päeva eest.
Peale 8-a. teenistust: 11,— kr. öö ehk päeva eest.

Tehaste tööliste maksetakse palka töötundide viisi. Tehaste töölisel jagunevad kahte klassi: 1. klassi kuuluvad õppinud tööjõud, 2. kl. lihttöölised.

Perekonnaabirahasid Norras ei makseta.

Puhkeruumid. Rongi- ja vedurimeeskondadele on lõpu- ja vahetusjaamades puhkeruumid ühes einelaudadega; mõnedes puhkeruumides on sisse seatud ka vannitoad. Jaama einelaudades on raudteeteenijatel õigus toitu ja jookke saada 25-prots. hinnaalandusega.

Ametiriided. Ametiriided muretsetakse raudteevalitsuse poolt; nende eest on kohustatud teenijad tasu maksma. Vormiriided ei ole sunduslikud veduriteenijale, vagunite järelvaatajale, vaguniregistraatoritele ja tee-ehitusosakonna teenijale. Ametiriided on järgmised: 1 kuub, vest, püksid, müts, samuti ka 1 palitu, kasukas ehk jope (viimased valiku järele) ja üks talimüts. Eelmine varustus antakse 18 kuu peale, viimane (talivarustus) nelja aasta peale. Riidevarustuse eest maksavad teenijad 50—70 krooni aastas, mis osalise jaotusega palgast maha arvatakse. Need teenijad, kelle riidevarustuse õigus puudub, saavad raudtee poolt maksuta ühe suvi- ja ühe talimütsi. Veduriteenijail on õigus kanda vormiriideid, mida nad võivad osta raudteevalitsuselt sama hinnaga, kui vormiriide kohuslikud teenijad.

Tehnilise personaali õpetus. Raudteevalitsuste poolt on tehnilise personaali väljaõpetamiseks asutatud kaks erikooli; neis saavad õpetust telegrafistid, konduktorid, veduriteenijad ja teehituste teenijad. Veduriteenijatele peetakse igal aastal ka erikursusi.

Teenistusse vastuvõtmine sünnib arstliku komisjoni poolt; sama komisjon korraldab perioodiliselt ka teenijate tervislikku järelvaatust, mis ette võetakse iga 5 aasta tagant.

Raudtee ja raudteetöökodade (tehaste) teenijate ja tööliste palgad on võrdlemisi teiste ettevõtete (eratöökodade) tööliste ja teenijate palgast kõrgemad (1,58 = 1,50 kroonile tunnis).

Posti-telegraafi-telefoni teenijate palgad on raudteelaste palgadega võrdsed.

Kingitusi või erilisi tasusid Norra raudteedel ei ole.

Pensioniseadus ja haigekassad. Haiguse puhul maksetakse teenijatele 6 kuu jooksul terve palk; õnnetujuhustel saavad vigastuste puhul aga 12 kuu jooksul. Surma korral maksetakse teenija omastele ühe kuu palk. Pensionikassa heaks maksab iga teenija 6 prots. oma palgast, administratsioon — 4 protsenti.

Pensioni saamise õigus algab meesteenijail 70. ja naisteenijail 65. eluaastast. Kui aga teenija vanadus ja teenija teenistusaastate arv kokku 85 aastat välja teeb, on teenija ka juba siis pensioniõiguslik. Kõrgemaid ametnikke pensioneeritakse ka 68. eluaastast. Korraldusteenistuses seisvad naisteenijad on õigustatud pensio-

neerimiseks aga 60., meesteenijad 65. eluaastast. See viimane õigus laiendub ka veduripuhastajate ja lukuseppade teenistuse peale. Õigus täielise pensioni peale on teenijail, kes 30 aastat teeninud. Täieline pension 30-aastase teenistuse järel on 66 prots. pensioni arvestuse baasist. Kui teenija enne 30a-aastast teenistust soovib pensioni peale minna, saab ta osalise pensioni, vastavalt aastate arvule.

Teenijate leskedele, kelle abikaasad teenistuskohuste täitmisel surnud, maksetakse pensionina 50 prots. abikaasa palgast.

Teenija surma puhul on pensioniõiguslised tema lapsed, adoptiivlapsed ja kasulapsed kuni 18. eluaastani. Iga teenija on kohustatud pensionikassa liikmeks astuma.

Priisõidupiletid. Norra raudteede personaal on õigustatud saama priisõidu piletid. See õigus laiendub ka nende perekonnaliikmete peale.

12. palgaastmest ülespoole antakse priisõidupiletid 2. klassis, seal allapoole 3. klassis. (12. palgaastmes on: rongirevidendid, teemeistrid, kantsleitööde juhid jne.) Peale üheaastast teenistust Norra raudteedel on teenijad õigustatud saama priisõidupiletid kõigi kolme Skandinaavia riigiraudteedel. Mujale, välisriikidesse, antakse priisõidupiletid peale 5-aastast teenistust. Perekonnaliikmed väljamaale priisõidupiletid ei saa. Teenijatele antakse priisõidupiletid ka Norra eraraudteedel; nende perekondadel seda õigust aga ei ole. Pensionääridel kui ka nende abikaasadadel on ka õigus priisõidupiletite saami-

seks, kusjuures nendele antavate piletite arv on kindlaks määratud.

Autasud ja trahvid. Teenistuses ettetulnud süütegude eest võidakse Norra raudteelasi karistada kohtu poolt ehk ka administratiivkorras. Administratiivkaristused on: a) ühe kuupalga suurune rahatrahv, b) palgavähendamine, kuid mitte kauemaks kui 2 aasta peale, d) teenistusest tagandamine kolme kuu peale, ühes palga ära võtmisega, e) ümberpaigutus alamaastmelise koha peale, g) teenistusest vallandamine, h) noomitused, i) hoiatused ja märkused.

Karistused avaldatakse sellekohastes käskkirjades. Karistuste peale võivad karistatavad vastulauseid avaldada; vastulauseid vaatavad läbi komisjonid, kus ka teenijate organisatsioonid esitatud.

Korteriüksimus. Teenijatele antakse uute elumajade ehitamiseks ehk ostuks kuni $\frac{2}{3}$ maja väärtusest riiklikku laenu; see laen antakse välja raudteevalitsuse käes olevaist pensionikassa summadest tingimusega, et laenu abil ostetud ehk ehitatud majades oleks eesõigustatud saama kortereid raudteeteenijad. Telegrafistid on õigustatud endile kortereid üürima kohaliste üürihindadega; sama õigus on kõigil tee-ehitusosakonna teenijatel, kus raudteekorteriid puuduvad. Jaamaülematele antakse korterid, ühes kütte ja valgustusega, maksuta. Paljud uued ehitused on ette võetud teenijate organisatsioonide algatusel; neis antakse korterid suurematele korterihädalistele.

Kutseühisuse ja administratsiooni koostööst.

Nagu käesoleva aasta „Sides“ nr. 7 hr. H—ik kirjutusest näha, ignoreerivad mõned kohapealsed postiametkonna asutuste ülemad oma ametkonna teenijate kutseühisust ja katsuvad viimase autoriteeti kõigiti maha kiskuda, ning selle tegevusele kõikaid ette veeretada.

Sarnane olukord sunnib tahtmatult sulge pihku võtma ja härradele ülemustele väheseid meele tuletusi tegema, mis nad kutseühisuse kaasabil kätte on saanud ning tulevikus kätte saada võivad.

Esitaks olgu ära märgitud, et kutseühisuse postiametkonnas ennast tülitavalt administratsiooni tegevusse seganud ei ole, vaid on neis alades, kus temal seadusline alus kaasaráäkimiseks puudub, ainult tõsistel juhtumistel sooviavaldustega esinenud, s. o. nii ütelda asja kõrvaltvaataja seisukohalt valgustanud, mis administratsioonile ühe ehk teise otsuse tegemiseks ainult parimate seisukohtade võtmist võimaldab.

Teiseks tuletagu ülemused meele, et kutseühisuse teenijate ainelise olukorra parandamise eest täiesti legaalselt võitleb ja selleks rohkem

õigustatud on vastavate võimude ees häält tõstma, kui asutuste ülemad. Selleks kontkreetne väide. Vastava suurema asutuse kutseühisuse osakond võib peakoosolekul protokolleerida, et töötasu on väike ja selle suurendamiseks tulevad ühed ehk teised sammud astuda, missugused kuni streigini võivad ulatada. Nüüd aga ütleme, et sama ringkonna kontori ülem võtaks kätte ja kirjutaks alluvuse järjekorras raporti, et tema teenijad vähese palga pärast enam omi ametkohuseid korralikult täita ei suuda. Esimesel korral on asjaolud kõrgematele valitsuse instantsidele teatavaks tehtud ja toiming legaalselt sündinud, teisel juhtumisel esineb aga kontori ülem üleskihutajana ning kaotab oma koha ja raport jääb kui tembutegemine oma sisulises osas sootumaks tähelepanemata.

Nüüd aga küsime, kas siis meie ülemused ametkonna palgaolud niivõrd hiilgavateks peavad, et siin enam midagi parandada vaja ei ole ja kui on, siis kuidas mõtlevad nad seda ilma kutseühisuse tahta. Peaks ometi ülemustele täiesti selge olema, et meie nii rikkas bürokraatlikus riigis

ei ela, et Riigikogu ise, mis meil parteide huvide kaitsjatest moodustatakse, ilma küsimata on ametnikkudele palka juure tuleb pakkuma, kui vast töölistel, samuti või seda rohkem millegistki äraelada ei ole ning teiselt poolt riigikodanikkude maksukoormat nii kui nii suureks loetakse. Samuti ei ole kutseühisus kunagi asutuste ülemate õiglase tasu nõudmist eitanud, vaid pilgemi on just asutuste ülemad rohkem palgakõrgendustest kasu saanud, kui reateenijad. Olgu prii korter siin tähendatud, mille andmise motiivikatsioonidest kutseühisus vaikinud on, kuigi ta seda ise ka nõudnud ei ole. Peab ikka seda teadma, et saadud mõnuseguste alles olekuks ka teenijate solidaarsus vaja on, sest vastasel korral võivad mõned paremused tagant järgi revideerimisele tulla.

Kutseühing on teenijate enda erapooletu omaabi korraldus ja just asutuste ülemad peavad kõigiti selleks katsuma kaasa aidata, et kutseühingu tegevusest teovõimsad teenijad osa võtaks. Ei saa salata, et kutseühisus siis eksitusi võib teha, kui administratsioon, kes endist suuremate kogemustega teenijate liigi moodustab, temale heatahtlikke juhatusi keeldub andmast ja lahendatava asja vormilised alused teenijate eest vaka all hoiab. Praegu maksva Vene valitsuse aegse teenistuseasutuse järgi on just ülemad kohustatud oma alamate ametnikkude kasvatuslise külje eest hoolitsema, ja sellepärast on see üle-

mate enda süü, kui mõni kutseühisuse paber ebasündsas vormis redigeeritud on. Niisugusel korral ei peaks ülemad mitte kutseühingu, vaid iseenda peale pahandama, et nad omi kasvatuslisi ülesandeid teenijate vastu halvasti täitnud on.

Need asutuste ülemad ja muud teenijad, kes kutseühisuse tegevusest osa ei võta, kasutavad kutseühisuse visa töö läbi kättesaadud mõnuse, ilma et nad ise selleks kaasa aitaks ja talitavad põhimõtte järgi — sööme küll, kuid salgame maha.

Kes seda ei usu, see proovigu omal nahal, kas saab tema administratiiv teel omale need mõnused kätte, mis kutseühisus oma ülesandeks peab ja võimaluse piirides ka kätte saab. Siin olgu seda juure tähendatud, et ülem oma isikuga üksi ei saa arvustama, vaid ka alluva teenija elamise võimalused arvesse peab võtma. Järelikult nõuab kutseühisus igalt postiteenijalt ainult oma huvide eest avalikku väljaastumist ning ühiskondlikku kohusetäitmist, kuna tema ise aga ilma tasuta ja ka ilma käsimuta kas üksikute teenijate või tervete rühmade õigustatud huvides administratsioonile erapooletu ja vastutavat nõu pakub. Kes kutseühisuse sisse ei usu, sel ei ole usku iseendasse, — usukaotamine on aga jõuetuse tunnus ja jõuetul isikul ei ole õigust millegi üle mõtteid mõlgutada, vaid peab kaela küürutades ainult käsku täitma. V. L.

Väliteated.

SAKSA RAUDTEELASTE ORGANISATSIOONI ÜHINEMINE RIIGI- JA OMAVALITSUSE TEENIJATE LIIDUGA.

Saksamaa riigi- ja omavalitsuste teenijate ja ametnikkude liit, raudteelaste liit ja liikumistööliste liit on omavahel sõlminud kokkuleppe, mille järele need organisatsioonid kohustuvad vastastikku üksteise üldhuvisid kaitsma palgaküsimuse ja tööõiguste alal. Kõik seesugused küsimused otsustatakse ühiselt, tarbekorral antakse vastastikku ainelist toetust. Organisatsioonide juhid ja usaldusmehed on üksteisele toeks; liikmemaksud on kõigil ühesugusteks määratud.

LÄTI P. T. T. TEENIJATE UUED PALGANORMID.

Läti p. t. t. teenijate ametiühisuse hääle kandja „Vehstnesis“ kirjutab: Läti valitsusel on välja töötatud uus palgakava, mis juulikuul seimi poolt ilma suuremate muudatusteta vastu võeti. Teenijad 11.—20. kat. mingisugust palgalisa ei saa, sest see on ette nähtud ainult 10.—1. kat. Vastavalt kategooriatega tõuseb ka perekonna- ja korteriraha, nii et mõned 15—20.000 rubla kuus palgalisa saavad.

Kategoriad	Praegused palgad	Uued palgad
	latti	latti
1	360	600
2	350	540
3	340	480
4	300	400
5	270	340
6	250	300
7	230	260
8	194	210
9	172	180
10	146	150
11	130	} endine palk
12	112	
13	102	
14	94	
15	87	
16	80	
17	74	
18	69	
19	64	
20	60	

See kava on välja töötatud töö-hoolekandeministeeriumi poolt, kelle arvates riigiametnikkudeks loetakse ainult 1.—9. kategooria teenijad, kuna ülejäänud kõik ärapõlatute hulka kuuluvad.

Nähtavasti tarvitab valitsus riigi paranevat seisukorda kõrgemate ametnikkude rikkuse suurendamiseks.

Kui meie küsimuse üles tõstame elatismiini-
mumi maksmapanemiseks, tülitsevad haritlased
oma keskel ja toonitavad, et see olevat liig kõrge
ja riigi majanduslik seisukord ei lubavat seda.
Samal ajal tõstetakse aga teiste palka kuus kuni
15 tuhande rublani ja siis leitakse raha ning
nerde elatismiinumum on õigustatud. Tõstame
meie aga ülemal nimetatud määruse vastu pro-
testi, nimetatakse meid riigialuse õnestajateks.
Algaksime meie selle vastu aktiivset võitlust, siis
nimetatakse meid riigihuvide äraandjateks, riigi-
kukutajateks ja kommunistideks.

Tahame meie aga olla patriootideks, riikliseks
elemendiks, siis tuleb meil see palgakava väimuse-
tusega vastu võtta ja maaliidu ning vähemlaste
valitsusele alandlikku tänu avaldada. Veel enam,
meil tuleb nõuda, et palgavahekorda veel roh-
kem suuredataks, et 20. kat. saaks 3, aga 1.
kat. 60 tuhat, ja karjuda: kõik Latviija eest!
Ainult siis oleme tõsised isamaapojad!

Meie organiseeritud kaasteenijad küsivad:
mis teha? Arusaadav, protesteerida; ainult pro-
testeerida ja muud midagi! Aga mis need pro-
testid väärt on, seda teame meie juba. Meie pro-
testisid kodanikud lihtsalt ignoreerivad! Nad
teavad hästi, et meie ajalehtedes protesti aval-
dame, kuid nad teavad ka seda väga hästi, et
meie sellega rahule jääme.

Kui meie nüüd järgmistest saeimi valimistest
iseseisvalt osa võtta tahaks, siis ei puuduks selt-
simehi, kes ütleks: see on poliitika, maha poliit-
tika! Sarnasesse nõiaringsi oleme praegu sattu-
nud. P. t. t. teenijad on liig nõrgad ja ükskõik-
sed oma õiguste kaitsmisel. Nad kardavad ka-
sutada tõsiseid ametiühisuse võitluse abinõusid,
mis valitsuse ringkondades meie organisatsiooni
vastu rohkem tähelepanu ärataks.

Tänu organisatsioonile, oleme nii mõndagi
saavutanud. Need saavutused võiks aga palju
suuremad olla, kuid siis tuleks meil tõsisemalt
käia ametiühisuse teed. Siis tuleks organisat-
siooni liituda ka neil, kes praegu alles kaugelt
meie poole vaatavad, ja siis meie võidame!

Mitmesugust.

ONUPOEGADE POLIITIKA.

Koosseisude vähenduse tõttu vabastati Lepas-
saare piirkonnast remontitöeline (eestlane) A. H.,
kes üksteist aastat raudteel teeninud, kuna amet-
tisse jäid venelased. Jättes maha perekonda,
kus isa, kes kolmkümmend aastat raudteel teeni-
nud ja juba jõuetu, sai ta enda ülespidamiseks
koha Palivere piirkonda. Vaheajal, sel kevadel,
suri L. piirkonnas S. P. Tee- ja ehitusosakonna
ülem ja Valga jaosk. ülem olid nõus A. H.—d

SAKSA RAUDTEELASED PALGAKÖRGEN- DUST NÕUDMAS.

I. T. F. augustikuu teadete järele on Saksa
raudteelased esinenud palgakõrgenduse nõudmi-
sega. Kõigile täisealiste tööliste ja ametnik-
kudele nõutakse 1. septembrist s. a. palgakõrgen-
dust 12 penni tunnis. Edasi, on selles nõudmi-
ses ka muid tingimusi üles seadud, nagu näiteks
püha- ja puhkepäevade eest samasuguse tasu
maksmine, kui tööpäevadel jne. Valitsuse ring-
kondades olla arvamisi, et seda nõudmist polla
võimalik täita, arvesse võttes, et Saksa majan-
dus liig kehvjal järjel on.

PALGAD 1914. AASTA NORMI JÄRELE.

Inglise tööminister on esinenud parlamendi
ees seaduse eelnõuga, mille järele mõnes Inglise
tööhäru palkasid tuleks normeerida 1914. aas-
ta juuli normiga. Nende tööhäru hulgas on
ette nähtud ka raudteed.

UUS TÖÖAJA JAOTUS HOLLANDI-INDIA RIIGI RAUDTEEDEL.

1. juulist algades on Hollandi India riigi-
raudteedel uus töö- ja puhkeaja jaotus sisse se-
atud. Veduri- ja rongimeeskondadele on ette-
nähtud tööpäeva pikkus (maksimaalselt) 12½
kuni 13 tundi ehk 228 kuni 250 töötundi neljal,
üksteisele järgneval nädalal. Puhkeaeag töövahe-
ajal peab olema minimaalselt 10 tunni pikkune;
hädatarvilistel kordadel võib puhkeaeag aga ka 6
tunniline olla. Jaama-, liini- ja töökodade teeni-
jate ja tööliste tööaeag on 240 kuni 286 tundi
nelja üksteisele järgneva nädala kestel.

33-ME PÄEVALINE RAUDTEELASTE KONG- RESS AMEERIKAS.

8. juulil lõppes Ameerikas, Detroitis, raudtee-
laste kongress, mis kestis tervelt 33 päeva. Seda
kongressi peetakse iga kolme aasta tagant.
Kongressi peeti kogu aeg igapäev, välja arva-
tud pühapäevad. Osa võtsid 924 delegaati.
Igäl hommikul algas kongressi istung palve ja
lauluga. Järgmine kongress on ette nähtud San-
Franciscos 1928. aastal.

viimasele vakant kohale ümber paigutama, kuid
L. piirkonna teemeister P. T. oli kategooriliselt
selle vastu. Sinna valiti setu rahvusest J. A.,
kes umbes kolm aastat raudteel teeninud, kellel
praegu oma maja ning kinnisvara Piusa kaldal.
Kuulda saades, et eelmainitud J. A. olla lubanud
teemeister P. T.—le, teenistuse võimaldamise eest,
kolme kuu palga ja nähes vaenulist ülespidamist
vannaste teemeister P. T. ja vanemtöölise A. T.
poolt (enese vastu), tuli A. H.—l päevatööltski
loobuda.

ORGANISATSIOONIDE KOOSTÖÖTAMINE.

Raudteelaste tarvitajateühisuse nõukogu oma hiljutisel koosolekul otsustas osta raudteelaste keskühingu kasutada olevaisse ruumesse 100 tooli, tingimusega, et samu ruume võiks tarbekorral kasutada ka tarvitajateühisuse oma koosolekute pidamiseks.

Keskühing omakord otsustas sel puhul, kui ta tarvitajateühisusele toolid saab, oma pingid anda raudteelaste sotsiaal-tervishoiu ja hoolekande seltsile, et neid ära kasutada Kaareperes asutatud lastekolonias.

KIITEV OTSUS „RAUDAMI“ LAULUKOORI ÜLE.

Aastat kolm tagasi raudteelaste kultuurharidusliku ühingu „Raudami“ poolt asutatud laulukoor on õige pererikkaks ning eluvõimsaks kujunenud. Koor on osa võtnud pea igast viimasel ajal peetud laulupeost, nagu Narvas, Paines, Haapsalus ja Võrus. Koorijuhiks on praegusel ajal härra P. Laja. Viimase „Raudami“ koori ülesaste kohta Võru laulupeol kirjutab tuntud muusika- ja laulutegelane A. Kasemets „Eesti Muusikalehes“ nr. 7 muuseas järgmist: „Viimasena esines perekas „Raudami“ segakoor Tallinnast hr. P. Laja juhatusel, näidates maakoorigele ja -juhtidele hästi distsiplineeritud ja viimistletud laulu, millest need võisid mõndagi õppida. Suurtest linnadest kaugel asuvaltel maakoorigel ja -juhtidel on sageli aastate viisi võimata kuulda head koori, sellepärast on nende (praegusel puhul „Raudami“ koori) esinemistel maakonna laulupidudel väga suur muusika-kasvatustlik tähtsus, mispärast seda tuleb kõigest südamest tervitada. Kooril oli väga suur edu.“

Sügisest koori tegevust otsustas k.ü. „Raudami“ juhatus omal viimasel koosolekul jätkata, algades 17. septembrist, avaldades soovi, et koor veelgi suureneks, neisse lauljaid koonduks ka teistelt teenistus-aladelt (nagu postiteenijad). Juhatajaks jääb endist viisi hr. P. Laja.

VEDURIJUHTIDE ÕPEREIS KOHTLA JARVE PÕLEVKIVI KAEVANDUSSE.

Ülemaaline vedurijuhtide kutseühing korraldas 10. augustil õppereisi põlevkivikaevandusesse. Õppereislased Tallinnast, Tapalt, Valgast ja Mõisakülalt kokku 72 vedurijuhti ühes auliikme härra ins. Tekelega tutvunesid õlivabrikuga ja kivi väljakaevamistega kaevanduses, mis umbes 7 kilomeetrit vabrikust eemal 3-kilomeetrilisel maa-alal. Huvitavat pilti pakus kivi väljavõtmise, kus valitseb pilkane pimedus. Mitte vähem huvi pakus ka õli väljaajamise vabrik, kus selle juhataja härra ins. Essen õppe-reislastele seletusi lahkelt jagas.

Ehk küll kivi väljavõtmise raskustega seotud, on tulu sellest määratu suur, sest metsad, mida tööstused ja raudteed küttena ära oleks tarvitanud, pääsevad sellega hävinemisest ja osutavad riigile välisvahtu allikaks.

ELEKTRITEE AASTAPÄEV.

20. septembril pühitseb Tallinna—Nõmme elektritee oma esimest aastapäeva. Aasta tagasi, kui elektritee alles ellu kutsuti ja see esimesi proovisõite tegi, vaatasid nii väga paljud selle kui kahtlase ettevõtte peale, millele meie teedel halba tulevikku ette kuulutasid. Nii oldi mõnel pool päris kindlal arvamisel, „ega sellest ikka suuremat asja saa ja „eks ta suveaegus ole „sakstel“ na lõbuasjaks, kuid talvel tuleb jälle va raudruum ette panna“ jne. Nüüd, kus see „uskumata elukas“ oma aastapäeva võib pühitseda, ei peaks enam kellelgi usku tema suuresse ja tähtsasse tulevikku puuduma.

Kõige paremini tunnevad tema tähtsust nõmmelased, kes sellega korraliku ühenduse said ja ühes sellega ka alalisest vedurite tahmavast suitsust vabanesid. Kuid see ei ole veel kõik. Elektritee on ka riiklikes huvides võrdlemisi kasulikum kui seda aururongid olid ja loodame, et ei ole kaugel aeg, kus elektritee mitte ainult Tallinna—Nõmme—Pääsküla, vaid ka Tallinna—Haapsalu ja teistel liinidel liikuma hakkaks. Selleks edu!

ÜLESKUTSE KÕIGILE P. T. T. TEENIJAILE!

Käesoleva aasta 1. juulist vabastati ametist haiguse tõttu Petseri postkontori 3. järgu ametnik T. Restas. Viimasel mingisugust varandust, mis ülespidamisele toeks oleks, ei ole. Samal ajal on Restase abikaasal hoolitseda väikese rinnalapse eest, mis läbi ka temal võimatu muretseda perekonnale ülespidamist, olgu see või välise töö läbi. Tarvilik on Restase perekonnale kuni pensioni saamiseni välisabi, kuna see äärmuse viletsuse all kannatab. Pöörame kõigi p. t. t. teenijate poole palvega, et need igaüks võimalust mööda Restase perekonnale oma avitavat kätt pakuks, et teda ja tema, kui endise kaasteenija perekonda naljasurmast päästa. Ohverdagu igaüks omast piskust, kui palju kellegil võimalik. Annetusi võtavad vastu kõik p. t. t. teenijate kutseühisuse osakondade juhatused, et neid p. t. t. teenijate Kutseühisuse Petseri osakonnale edasi saata.

Tallinnas, sept. 1925.

P. t. t. Kutseühisuse
Keskjuhatatus.

VASTASTIKKUSE LAENUKASSA ASUTAMINE.

Raudteelaste tarvitajateühisuse tegelaste algatusel on asumis raudteelaste ringes vastastikkune laenu- ja hoiuühisus, mille põhikiri juba välja töötatud ja lähemal ajal registreerimisele saadetakse.

KESKÜHINGU JUHATUSE TEGEVUSE ÜMBER.

Koosolekul 11. skp. otsustas keskühingu juhatus, millest osa võtsid kõikide kutseorganisatsioonide esitajad ühes p. t. t. teenijate k.-ü. esitajaga esineda palvega vabariigi valitsuse ees, et teenijatele välja antaks hiljemalt novembrikuus ühekorde toetusena ühekuuline lisapalk ja et selle toetusraha vääriliseks arvataks ka kõik tehastes ja liinil teenijad alalised päevatöölised. Palve saata vabariigi valitsusele, teede- ja rahaministrile ja kõigile Riigikogu rühmadele.

Samal koosolekul otsustas keskühingu juhatus esineda palvega teedeministri poole, et uues palgaredelis mõningaid parandusi tehtaks, nimelt jaamaülemaid (algades II klassi jaamadest) ja jaamaülemate abisid, tagavara agente, v. rööpaseadajaid ja rongiseadajaid, v. telegra-

UUS RAUDTEE SÖIDUPLAAN ILMUMISEL.

Oktoobri viimastel päevadel ilmub trükist raudteelaste keskühingu kirjastusel E. vabariigi raudteede sõiduplaan, ühes muude reisiteadetega. Raamat saadetakse müügile igasse raudteejaama. Kirjastus on lubatud keskühingule teede ministri poolt. Raamatu hind 25 marka.

fiste, elektrimehaanikuid, nooremaid rongide liikumise korraldajaid, rongijuhte, osakonna raamatupidajate abisid, jaoskondade raamatupidajaid, osakondade ja jaoskondade sekretärisid ja asjaajajaid ning peatehaste sekretäri nende palgaastme suhtes tõstetaks ühe astme võrra.

„La Feroijsto“ Eesti number. Raudteelaste keskühingu juhatusel on kavatsus välja anda esperantokeelse ajakirja „La Feroijsto“ Eesti numbrit, et Eesti raudteede ja raudteelaste organisatsioonide tegevust rahvusvaheliselt laiemas ringkonnas teatavaks teha. Mäletavasti ilmus samasuguses Eesti numbris hiljuti ka p. t. t. teenijate esperantokeelne ajakiri „Interligilo“, mille väljaandmist korraldas Eesti p. t. t. teenijate kutseühing.

UUE NURGA AVAMISEST „SIDES“

Kahtlemata on iga teenistusest huvitatud postiametnik tähele pannud, et korraldused, mida posti peavalitsus mõne uuenduse teostamise või töölihtsustamise otsarbel maksuma pannud, väljatöötamise poolest sageli puudulikkudena osutusid, nõnda et postivalitsus mõnda korraldust kohe peale selle laialisaatmist selgitava ringkirjaga täiendada pidi ja arutihti rida täiendusi ja muudatusi teha tuli, enne kui see ehk teine uus korraldus käsitamiseks täiesti kõlblikuks kujunes.

See näitab, et keskasutuse laua taga istudes raske on täielikke korraldusi ja juhtnõore kokku seada: ikka jääb midagi silme vahele.

Selle pahe kõrvaldamiseks ning asjaajamise lihtsustamistöö edukamaks muutmiseks tegi hr. Koff „Side“ l. a. 7. nrs. väga asjaliku ettepaneku, mida kokkuvõetult umbes järgmiselt võiks formuleerida: posti peavalitsus püüdku töölihtsustamise projektide väljatöötamisele teenijaskonda ligi tõmmata ja teenijaskond omalt poolt avaldagu rohkem huvi ning aktiivsust oma asja vastu, esinedes „Side“ veergudel oma arvamiste ning kavade, millistest kahtlemata mõnedki peale omavahelist sõelu-

mist õige positiivse väärtusega uuendusemäärusteks kujuneksid.

Nii posti peavalitsus, kui ka teenijaskond vastas selle asjaliku ja ajakohase ettepaneku peale absoluutse vaikimisega.

Mispärast postivalitsus sellega ei arvestanud, on mulle teadmata, kuid teenijaskond põhjendab oma vaikimist järgmiselt: „Posti peavalitsus hindab kohalikkude asutuste ametnikkude võimet õige madalalt. Sellepärast ei ole mõtet meil esineda oma kavade, need jääksid nii kui nii tähele panemata.“

Ei saa ütelda, et see arvamine aluseta oleks: meie postivalitsuse juhtivate jõudude toonist kuulduv tõesti see iseäralik enastülistav kõla, mis alati mõista annab, et ega need asutuste ametnikud ikka kuigi palju tea ja postivalitsus nende kaastööd ei vaja. Sellepärast vaigitakse ja mitte asja kasuks.

Asi on isegi niikaugele läinud, et kuigi mõne uue korralduse juures puudus otse silmatorkav, postivalitsusele sellest keegi ei kõssa.

Olgu selle tõenduseks järgmine näide. Ringkirjaga 24. dets. 1924 a. nr. K/380 muudeti väljastusraamatute pidamine ära.

Neil raamatuil oli aga täita rida ülesandeid, mida nüüd kontroll-statistika registri ja kutselehe vahel ära jaotada tuli. Muuseas tarvitati väljastusraamatuid ka selleks, et kojuviidavaid saadetisi postiljonidele allkirja vastu välja anda. Nii kontroll-statistika register, kui kiri näeb küll ette, et kojuviidavad tähtsaadetised tulevad postiljonidele allkirja vastu kirjajakandjate kontrollraamatus välja anda, kuid kuidas välja anda kojuviidavaid väärtkirje ja rahatransferte. see on jäänud Allahi otsustada.

Seda puudust märgati kohe, veel enne kui selle uue korralduse peale üle mindi. Ent peavalitsuselt seletust küsima ei läinud keegi. „Mine tarkadelt küsima, saad veel nina peale“, öeldi.

Puudusi ja arusaamatusi leidub ka mõne teise korralduse juures, kuid peavalitsuse meeste üleolevuse tunne on sarnase olukorra loonud, et teenijaskond neid selgitada ei püüagi, vaid kogu asja peale käega heidab.

Asja enese pärast tuleb sellest aga loobuda. Iga arusaamatus peab peavalitsusele teatavaks tehtama, iga ametniku arvamine selle ehk teise küsimuse kohta soovikorral vahendust leidma. Selleks avab „Side“ käesolevast numbrist alates erinurga „Küsimusi ja ettepanekuid postivalitsusele“, kus iga postiteenija välja ütelda võib, mis tal ühe ehk teise küsimuse kohta teenistuse alal keele peal. Soovitav on, et teenijaskond seda nurka elavalt tarvitaks. Posti peavalitsusele paneme aga südampeale avaldatud küsimuste ja ettepanekute kohta kas „Side's“ ehk ringkirjalisel seletuste ja arvamistega esineda.

See oleks praegusel korral kõige ratsionaalsem tee meie tööala tõstmiseks ja arendamiseks, milleks meil kõigil ühised püüded ja sihid.

O. N.

*

KÜSIMUSED JA ETTEPANEKUD POSTIVALITSUSELE.

Küsimus 1.

Kas ei võiks asjaajamise lihtsustamiseks läbiminevate telefoni kaugekõnede registreerimise lehtedesse märkida ainult need kõned, mis järjekorda kuuluvad, ja märkimata jätta kõned, mis saab vabal magistraalil otsekohe, ilma järjekorata? Neid ei ole iialgi tarvis olnud ja nad segavad ning raskendavad vaid järjekorrakõnede ülesleidmist ja andmist.

K. L.

Küsimus 2.

Kas on otstarvet pidada kirjatempli jäljendite raamatut, mis lihtsalt ajaraiskamine on ja

Ajakirja „Side“ tellijaid

kelle tellimiseaeg lõppenud, palutakse võimalikult ruttu tellimisi uuendada, et ajakirja saatmisega vahet ei tuleks.

kontrolli otstarvet ei täida, sest et puhastamata templiga saab mõistlikult tembeldades niisama selgeid jäljendid, kui korrasoleva templiga? Arvan, et templi enese järelvaatus, tema korralisuse mõttes, oleks asjakohalisem, kui raamatusse vajutatud jäljendi kontroleerimine. X. X. Küsimus 3.

Kas ei tuleks postiasutustes olevad kummitemplid uuendada, kuna need mõnes asutuses liig kulunud on, nii et isegi asutuse nimetus halvasti välja tuleb ja kiiret tembeldamist takistab? X.

ÜHISTEGEVUSE ALALT.

Narva posti-telegr.-telef. teenijate laenu- ja hoiuvõhisus algas tegevust. 18. aug. oli esimene peakoosolek. Juhatusse valiti: Nõu, Jukkum, Orn ja Eigo ning nõukogusse: Aks, Käremäe, Rüütel, Gerber, Kääpa ja Tulk. Liikmeks astusid kõik kohalise postkontori ja telefonioõrgu teenijad, peale mõne üksiku. On loota, et ka ümbruskonna postiasutuste teenijaid liikmeks hakkab. Käesolevasse „Sidesse“ mahutasime Norra.

KIRJAVASTUSED.

P.-t. inspektor hr. O. Pull. — Kirjutuses „hilitutistest intriigidest postiametkonnas, milles kõneldud posti administratsiooni tegelaste osavõttust ühest pidust, ei ole Teid mõeldud, mille tõttu Teie öiendus avaldamata jääb.

R. J. Tapal. — Palume saata.

Geenius. — Samal arvamisel oli Keskühingu esitus, osa võttes raudteevalitsuse koosolekust, kus palgaastmete jaotust arutati. Ka teatas Keskühing seal oma arvamist kirjalikult.

A. Rrra. — Naeruvääriline asi, aga ehk nüüd mõistate, milles peitus „Side“ möödunud aasta saladus. Avaldada ei saa. Vast ehk edaspidi.

M. S. — „Raudteelaste töötingimused mitmesugustel maadel“ avaldatakse järgmistes „Side“ numbrites. — Praegu on andmeid 19 riigist.

Kui eesriie langeb . . .

Jonas Lie romaan. — Gestistanud G. Arbu.

6

Ketii Borgi asjad seisid tuntawalt paremini: ta istus misß Anniga saloonis laua taga ja näitas temale päewapilti, mis ta Matias Wiegi käest wast oli olnud. Siin olid Norra maastikud ja nende lohtuad pildid, kus nad suwe üheskoos mööda saatsid. Ta tahtis neius õrnu mälestusi äratada, anda luulelist meeleolu ja, wististi, jaawutas oma eesmäcki esu-
kalt. . .

Frefen Morland istub Gunnariga laewal. Ent ta on täielises meeleheites: Gunnar on millegi pärast halwas tujus ja joonib kogu aeg wäljalannatamatalt, — misuguseid mänguasju tema tale ta ei pa-
tu, poisß wistab kõik ära, nutab ja neiu ei saa midagi teha.

Pruuni mantliga seisab kaua liikumatult ja waat-
tab seda ssteeni, pöörab siis waikides kõwale, lähed, toob puust saabaste mahawõtmise aluse ja annab Gunnarile.

Gunnar waatles tähelepanelikult ja huwiga seda temale uut asja. Ta katsus alguses selle peale istu-
da, siis aga tasjsi teda oma järele, nagu sõduristata, Frefen Morland oli üllatet: muutus, mis Gunnaris sündis, oli nii filma torkaw ja ootamatu, ja selle muutuse põhjus oli nii naeruwäärt waikene. Pruuni mantliga waatas wõidurikkalt neiu peale.

— Näete müüd, ma mäletan, kui ma weel laps
olin ja mul palju mänguasju oli, sattus tõrd toa-
poisi tuhwel minu kätte! kinnitan teile, et see mulle
rohmem lõbu walmistas, kui kõik teised mänguasjad.
Zuimejed ei anna wabadust laste fantaasiale. . . Näi-
teks puud, nad kaswawad täiesti wabalt oma juur-
test wälja, ent inimeste iseseiwus häwitatakse hooli-
kalt, lõigatakse kääridega, et kõik üheteisele sarnane-
sid, sellepärast ongi inimesed nii kahjatsumäärjed,
nõrgad ja loitud.

Ta pööras kõwale ja lahtus mõtetes olles, tema
juurest. . .

Ka doktor ühes naise ja lapsega on laewalael.
Neile lähineb wiulukunstnik Hafslund ja jutustab
neile naerdes, kuidas ta „3.“ kajuti külastajaid tähe-
le pani. Lõbus oli näha, kuidas reijsjad salaja sinna
poetasid, tehes nägu, nagu jalutaksid nad lihtsalt ja
püüawad siis tähelepanemata neid huwitawasse ka-
jutisse libiseda.

— Ja, teadus püüab kõike tundmatut ja sala-
duslikult Rõngeni kirtse abil jälgitada, müstisfism tungib
sinna samasse, waimudega ühendusesse astumisega,
ent, peitus sügawal inim-hinges, jääb see igaweseks
mõistatuseks.

— Ommeks on see nii, — sõnas fru Anna naerata-
des, — sest kui see mitte nii poleks, ei oleks wõima-
lik enesele ainusti mõtet hoida, ainusti tundmust,
nä poleks wõimalik ilmas elada.

— Ja, sa arwad? — tähendas doktor, mingisugu-
se imeliku tooniga.

Wiulukunstnik märkas seda ja et kõneainet muu-
ta, küsis ta fru Arnalt, kas ta poisil sündimisest
muusikalist annet on päritud, mida tema talle päri-
wusena edasi pidi andma. Arna hakkas naeratades
kõnelema, kuidas waikene wallatult klaweri taha is-
tub, kuidas ta wallatult oma waikeste näpufestega
mängida püüab. Sel puhul tuletas ta meelde, mis-
suguse näo juhtus poisß tegema, ni nende ilbine tut-
taw Foltmar, teda põlwehel hoibes, klaweril män-
gis. . .

Foltmari nime juures tumenes doktori nägu ja
tergelt wärijewa häälega ütles ta:

— Ja, Foltmar on täieline artist. Ja kuidas nad
minu naisega üksteist hästi mõistawad. . .

Kuues päew.

Sõjel ärkas doktor korraga — ta kuulis selgelt
Foltmari häält ja naeru.

Mis see on. . . hullumeelsus? Wiirastus? Eht. . .
Mine tea? Seal tema — ta Arna — lamab, ilus,
waikne, rahulik näoga, ent mõis olla, naeris tema
unes ühes selle, Foltmariga, ja weel meile tundma-
tud pühühilised laimed andsid seda tema ajule edasi. . .
Mine tea!

Doktor tundis, et teda täieline hullustus haaras,
edasi oli wõimata magada ja, viietudes, läks ta wäl-
ja ning hakkas mööda laewalage edasi-tagasi sammu-
ma.

See mõte haaras teda itka enam ja muutus täie-
likuks idee fige: ja, see on kahklemata nii, Arna ar-
mastab seda Foltmari, kuid teades, kuidas kogu ta
mehe elu temast ära ripub, toob ta ohwri ja keeldub
seda mehele ütlemast, ta elu purustamast. . .

Hommikul läks doktor ka waid minutiks kajuti-
se, kõik aeg istus üksipaine hütetamise soalis. Arna
nägi, et haiglase meeleolu jällegi meest haaras, ent
nagu itka, ei teadnud ta selle põhjust ja, olles täieli-
ses meeleheites, ei suutnud arwata, kuidas tal sellega
wõidelda. Müüd leidis ta mehe suure waewaga üles-
se ja, haralt meelitades, küsis, mis temaga on. . .

Ta waimus lihtsalt pea ja ta tahab üksi olla.
Muusikas. . . ja, ta tahtis naisele kõnelema, et ta tema
selgeinägijanna puures oli ja, a, mis siis, tuleb ju
mõnikord niijugune fantaasta. . .

— Ja, kujuta endale: kõigepealt, muidugi, teatas
ta mulle seda, et olen naisemees, siis aga oisid ta
kaua nagu udus ja ütles lõpuks: „Üks teist elab sa-
laduse raskuse all, mida ta alati oma südames kan-
nab“. . . Ta hääldas need sõnad jaoitaupa ja waatas
sealjures tähelepanelikult, intwiitorilikult naise
peale. Siis, wõttes tema kätt, hääldas palawalt ja
kurbusega hääles: — Halasta, Arna, ütle mulle, mis-
sugust saladust sa oma südames kannad. . . — Ja sa-
mal momendil, lastes tema kätt, tähendas ta kül-
malt: — No, muidugi, ma nii seda teadsin, — sul
põlnud kunagi minu ees saladust. . .

Katne waatas meeleheitlikelt ta peale, ent tema piina wäljendawa näojoontega, waitis tumedalt ja kõnolēs lõpuks waitfekt:

— Muuseas, selgeltnägitajanna ettekuulutus on, nii eht teifiti rahuldaw, sest et ta kinnitab, et see saladus weel reifi ajal selgineb...

Frefen Morland ühes Gunnariga, et teda lõbus-tada, lastufid kolmanda klassi laele Siin on nüüpalju huwitawat ja naljakat: nufud kantfivad lõõtpapilli helide faatel, wõtawad kübarad maha, kumardawad ja strutawad taldreku raha forjamiseks. See oli nii waimustaw, et Gunnar mitte mingil tingimufel fiit lahkuda ei tahtnud, waatamata, frefen Morlandi ufutlemiste peale, et aeg juba hommikuufõõgile on minna.

Pruuni mantliga inglane seifis lähidal ja waatles seda pillkawa naeratusesega.

— Ma ufun, et ta weel wiie aastanegi pole, — ütles ta korraga.

— Neli ja pool, — kinnitas frefen Morland.

— Näete nüüd, ma olin selles sellepärast weendunud, et ta ei ole kaotanud weel protesteerimise andi. Minu kogemufed ja inimeste tundmine wiifid mind teadmisele, et waba protesteerimise omadus inimesel kuue aastate ümber ära kaob, kui nad faawad „taggemats“, hakkawad om isikut kaotama ja, nagu terve inimfond, lähewad päri tuult, keerlewad nagu tuulelehpud.

Mõne minuti waitis ta, tähelepanekult frefen Morlandi ja Gunnari peale waadates, ja uriseses: — Aga kõi ülejääw ehe — üksnes terve wale: muinasjutud ja printsid, magufufed ja ilmlõpmata wale, — pööras ringi ja läks raskel sammul edasi...

Mary Johnson jalutab laewalael, lootufega, et ta „ootomatult“ mustahabemifiku kohtaks, ent... see on arusaamata, — ta on nagu maa alla wajunud. Wastik, ennem tolgenDas alati kusagil mitte kaugel, aga nüüd pole teda üldse näha! Ta läks muufiifasjalli ja lähines Klawerville. Ja korraga, fiin oli ta, mustahabemif. Natuke segaifelt, kuid julgelt astub Mary temaga jutuajamisele:

— Milline hämarus — täna... No ja, wõi ei tea teie, et baromeeter tuntawalt langeb ja et selgeltnägitajanna kogu aeg keeldub täpifelt ettekuulutamast? Tema räägib, et tal kõi ubus on ja et ta palju ebamõnufust weel reifiajal ootab. Ei, kõi, see hirmutab lihtfalt mind...

— D, ja, muifdugi. Ma toon filmapill päärerõnga, — wastab naljakas-õffifelt Gripp ja teeb näo, nagu jookfeks ta kofe päärerõnga järele.

— Ei, ma ei naljata. Kas teie mõklete, et see midagi ei tähenda, et fiin juba mitmendat päewa reififad mingifuguga saladusliifi õffifeid ja faebeid kuulewad, mis teadmata kufst kofast tulewad. Ja fiis see baromeetri langemine, kas see pole killelt tõfifite asi?

— No, teate, lõpude-lõpuks, ehitatafsegi laewad tormide, ent mitte ilufate ilmade jookf. Häda korral aga on ju laewal teie arfif, selle poole alati wõite

pöörata, — liias ta sooja naeratusesega tema peale waadates.

Ja tõesti, mingifugune hämar meeleolu walDas kõi laewal. Tõfiats seda niiste tuul, baromeetri langemine wõi udufud ja hämarad selgeltnägitajanna ettekuulufed, ent kõi seifawad mingifugufe kurja eelaimdufe rõhuma tundmufe mõju all.

Ufegi õhus oli mingifugune rahutus, mingifugune piinlew ootamine, arwamata hirm...

Seitsmes päew.

Laew tungis nagu ürgudu piirkonda, mida, näis, italgi ei lähe korda läbi lõigata. Udu haaras tiheda halli loorina terwet laewa ja kuhu ta pillu ei faada, — igalpool läbitungimata eestate. Reififate kujud ja kõi asjad laewa lael poififid waewalt ja omafid mingifugufed wõõrd ja hirmutawad kujud.

Kõi peitufid kajutitesse, püüdes ütspuhas millega ennast lahkuda: muufika, laardid, male, domino — kõi olid appi wõetud, et aga aega surmata ja igawufst peletada. Suitsetamise faalifit ei pääse komistmata läbi: ripneb hall sigari udu, milles raske eraldada felnerite figure, tes muud kui tassiwad whifshifit kuuma weega, rummi, konjakit jne...

Rodlandide perekond asetuf föõgifaalis eraldi lauä taga. Nagu itfa on nende juures itus inseneer Ketil Borg. Nad räägifuwad uduft, selleft, et see, kahjuks, reifi pikendab ja et laew selle tõttu wistifiti hiljaks jääb.

— D, ma tahafin kogu eluaeg nii jõita, — walfanes mijs Anni huultelt.

Wastufeks sellele lendas Ketil Borgi paitaw pill. Ja fiis, nagu poleks kuulnudgi Anni märkufst, kõneles ta selleft, millifed imeilusad päewad ta nende perekonnas möõda faatnud, kuidas ta neile tänuifit on ja misfugufe kurwastufega ta mõtleb, et nad warsti jäädawalt peawad lahkuma.

Mister ja mistress Rodland protesteerifid ägedasti: — o ei nad loodawad, et ta neid New-Yorgis külastab. Nad tahtifid ühtlasi paluda, et ta nende juures asetuks tema lihtikesel New-Yorgis wiifimifile.

Miis Anni tõstis oma filmad paluwalt ta poole, põnewalt wastufst oodates, — ja wastuf oli rõõmustaw: Ketil Borg tähendas, et ta heameelega ja suure mõnufufega oma tutwufst nendega jatkab ja et ta jägawa tänuga nende ettepaneku wastu wõtab.

Ja kogu aeg wiifis inseneeri pill paitawalt, ent ühtlasi wõitja fädelewa tulufesena, mijs Anni peal...

Et Mary Johnson istub föõgifaalis ja näwib ufifnalt päffifeid peale desferti.

— Näete nüüd, — tähendas ta Grippile, kes föõgifaalil astus ja käega oma musta habet filus, et kõnelesin teile eile, et meid mingifugune ebamõnufus ähwardab. Ufegi kapten ei näe mitte midagif selles udus.

— Ja teie mõklete, et kapten ise seal ülal waatefifilal seifab ja juhib?

— No, ütspuhas, ent ma kardan koledesti.

— So, teie filmadest ma aga ei loe seda hirmu.

— Bot kuidas, wõi teie ka selgeltnägija?
— No muidugi. Ma näen seda alati selgesti, mis mind huwitab.

— Aga mis minus huwitab teid?

— No, seda ütlen ma teine kord.

— See on naljakas. Homme lahtume meju jäädawalt: teie oma teed, mina aga Chicago'sse.

— Chicago's on wäga huwitaw klaverimabrik,, mul on waja seda üle waadata, — räägib mustahabemil.

— Bot kuidas! Missugune wabrik aga? — Üt-
sib tema naeratusega.

— Mimi on mul ununenud. See on mul raama-
tus üles märgitud.

— Ent kui teie raamatust ei leia, siis küsige nr.
33 Murkinstreet; ma püüan teie jaoks selle wabriku
aadressi leida.

— Ütelge parem mulle, on's Chicago's kõit prei-
lid tüjakad?

— Nagu mina? Chicago's pole üldse noori tüdru-
kuid.

— Pole üldse? No—noh, seda me vaatame veel.

— Tahate kihla wendada? Kõneleb neiu naerdes.

Seeal leidis ta õnnepähkli — kahest kofku kaswanud
— ja ulatab selle naeratades Grippile...

Laewa wint pures üsna aeglaselt laini ja laew
liikus nagu kaugust katkudes, kõigates omale teed lä-
bi raste ja liikumata uduloori.

Meeleolu oli kõigil rõhutatud, sest rääkimata muust,
oli iski ebanumaga tunda, et New-Yorki juure hil-
jatsjäamisega jõutakse. Siiski olid kõit walmis, täie-
lises arwamises, et homme õhtul New-Yorgis ol-
lakse.

Kuid korraga lagunes siin veel üks ebanõmuse-
teade peale lõunat laiali. See teade mõjus kõigi pea-
le, rusuwalt. Sfeeri kõige julgemate ja lõbusamate
peale, kes harilikult kaugel igasugusest ebausust.

Ühes sõrumis jattus ahjuütija jõe kühweldami-
sel tundmata meesterahwa surmteha peale, kes arwa-
tawasti sinna ära peitus, et hinnata Ameerikasje
sõtta ja seal, kas nälja kätte suri ehk õhu puudusel
ära lämbus.

Kõit olid arwamisel, et see sama ahjuütija on,
kes juba wäljajõidu algul jäljetult ära kadus. Ja
nüüd tuletati ühtla meelde kõiti neid õhkeid ja kae-
beid, mis wiimastel öödel laewal kuuldi.

Seisib ees ebanumaga ja kurb menimatuje tšere-
moonia.

Kapteen kutsus kõit laewateenijad kofku, et talitu-
je juures wiibida. Samal ajal tuletati õpetajat mee-
le, kes Rwinstonis laewale istus. Teda nõuti siia, et
ta õnnetumale veel wiimase teenistuse peats. Õpetaja
ilmus ja teatas segaselt, et tema palweraamat
ühes teiste asjadega ära on warastatud; peale selle
ei tea ta mis usku oli surnu. Ent energiline kapteen
rahustas teda: see pole tähtis. Tähtis on waid tema,
õpetaja, juureswiibimine; las ta seisab ja pomises
mis tal sobib, igaliks aga, kes teenistusest ära wõtab
jaab oma moodi palwetatama, nii kuidas tema usuline
tunnine eelistab.

— Õpetaja koht! — tõlas tema lamandamine. Ja

kurb merimatuse tšeremoonia algas... Peaaegu kõit
reisijad wiibisid siin... Kes oli see õnnetu, kes oma
elu laewa sõrumis lõpetas? Kuidas jattus ta sin-
na? Missuguseid lootusi temagi ei kiigitanud, unis-
tades New-Yorki jõumiseft... Õpetaja pomises mi-
dagi, waljult ja kõffelt seisib terve laewa meeskond
kapteeniga eesotjas, nende järele aga reisijad.

Ja siis kostus uduft lainete lafjumine ning pur-
jeritdesje õmmeldud teha oli piiritu okeanist alla
neelatud.

Ent kui hea, et siin juhtumisi õpetaja oli ja see
õnnetu mitte ilma kirrlike õnnistujeta paremasje
ilma ei läinud...

Pruuni mantliga inglafel käis külmaräin läbi,
olles tüff aega udu käes laewalael. Nüüd lamab ta
oma kajutis, sooja kasutaga kaetult ja leidis selle ju-
gugi halvema olewat igast teiseft ajawiteft...

Ta katjus uinuda, ent, nagu ifka, uni ei tulnud ja
selle asemel, et magada, kuulas ta katkestamata pea-
oifis rippuwa kasufella monotoonset „tik-tak“...

Korraga tuli tal meele, et ta tänna sugugi seda
preilit wäitefe Gunnariga polnud näinud. Naljakas
tüdruk. Milline jügaw usf tunnete jõusse, milline
nariw, selge waade elu peale! Ent, wot mis on huwi-
taw: peab arwama, et temal soobulid kaasas ei ole,
et last sarnase niiskuse ja külma eest katta. Ja just
niisugused lapjed karmwawad külma läbi kui kärbsjed.
Muuseas, sureb nüüd üks rohtem ehk wähem, kas po-
le see lõpuks itzpuhas.

Ta aeles tüff aega oma asemel, wiimats tõusis
üles ja, wõttes enesega kasutata, läks freken Morlan-
di kajutisje. Koputades kajuti usjele, ulatas ta wäit-
felt ja külmal kasuta.

Ent freken Morland keeldub seda wastuwõtmaft,
— kõneleb, et kattis lapje shalliga. Pruuni mantliga
uriseb midagi wiisakuseft imelikult arusaamisest, ini-
meste wahetordade rumaluselt ja mõistmatust, jatta-
tes pealekämist, et kasutas temalt wastu wõtatud jaaks.
Freken Morland wõtab kasuta ja määsib lapjele
ümber:

— Näed ja, Gunnar, kui mõnus! Peida kääkesed
nahtadesje, wot meie istume siin nii ja mängime.
See warut olgu kas, see koer...

— Ja, ja, — urises pruuni mantliga. — See ka-
jutas, hea asi... Ent kust leida niisugust kasutat, et
wõiks katta hinge?..

Laewalaew liikusid läbi udu wahete wahel mitoi-
sugused kogud ja kadusid jälle, olles neelatud udu
müürist. Matias Wieg kõnnib erutatult ebasf-tagasi:
ta saatas Ellenile kirjatefe, palwega wiimajele kol-
tujaamisje ilmuda, ektapanefuga, ääna lahkumist pu-
hitjeda. Sest homme on nad ju kohale jõudnud ja lah-
kumad jäädawalt... Jäädawalt, milline imelik ja
inimefe mõistusele ligipääsematu sõna! Wõiwis pu-
hitjeda pidamata pulmi wähemalt ühe ühiste mä-
lestuste tunnistefegagi.

Kui imelikult ilma jädameta on inimesed, — jat-
kas ta mõtetes. Nad ei wõi aru saada, et inimefe
wahest daamonist wõidetud on. Nad ei wõi aru saada
jelleft wõitluseft ja on walmis alati niisugust inimeft.

kiwit'ega wiiskama. Kas ta siinul, Ellen, pole taastundmust? Ja siin, — ainsam, kes mul maailmas oled? .. Kui ja teelefid tänä ja ütellefid mulle, kus kawatjed asetuda, — et wõitfin siis, kui selles wõitluses daamoniga wõidan, jellest julle ütelda, — ütelda julle, et ja mind päästfid, päästfid üksnes jellega, et ja maailmas elad. .. Tule ometi. .. Tule jul. . .

Korruga oli neiu ta juures. . .

Rahel'as päew.

Seejama ürgudu, niisama aeglaselt liigub laew edasi. Ent üsna laewa lähedal muutus nagu piisut walgemaks — udu nagu tertsis ja näis kui oleks laewa tohast kummuli pöörvatud piimwalge klaasist kuppel. Reispäewaks paranes kõitide meeoleu, kuna teadwats jai, et homme õhtuks laew New-Yorki jõuab. Kõit walmistawad usinalt päralejõudmise wastu, kuulduw lõuša jutu elaw naer.

Mis see on? Kolmandast klaasist kostub imelik müra, mingijugused arusaamata hüüded... olfaktje kaptenit.

Ulemisele laele jooksis bootsman.

— On kapten siin? — küsindab ta.

— Nii sejab dokumentis... kapten, — pomises ta segajelt. — Nad leidfid jeda selle... furnu riiete taskust... Ja, jeal, lugefid ja ehmatasid... Doktor riputas ta riided masina jaoõltonnas desinfectioonis... .

Kapten wõttis bootsmani käest paberi ja luges kõwasti:

Minna —

üks seitsemest merede kättemaksjait — tõstan oma mõõga juureks kohtupäewaks: aurit „Windwerts“ on minuft hukka mõistetud: põrgumasin on juba ülles seatud, mis teda tulewal laupäewal, punkt kell 4 (neli) päewal õhtu lahes: põrgumasin on täpelt proovitud, minut minutiks, ja kui tuleb tund, neeldakse aurit „Windwerts“ merisügawusest. Ja minna, merikättemaksja, kinnitan jeda oma weregaga — oma kinnituga.

„Minna... ei keegi!“.

Kinnit oli tehtud weregaga.

— Ja üks talunaine jutustab, — täiendas bootsman, — et, kui ta ühes oma poisiga laewale istus, siis keegi mõõdunew mees poisi pead siltonud ja naisele ütelnud, et ta tulewal laupäewal, kui aeg kell 4 lähineb, ei unustaks enese ja oma lapse eest pahwetamast.

Kapten ja kõit tema ümber olifad minutusid surmulahwatuks.

— See... igatahes on tõsi. Ta kinnitas jeda oma jurmaga... — ütles kapten wärisewa häälega.

— Ent minu koht on siin kuni lõpuni. Aga teist, mu härrad, — jätkas ta kõwenewa häälega, — looan ma, et igaküts teist oma kohust täidab, — pööras ta ohwitjeride poole.

Ta tõmbas taskufella, waatas ja ütles:

— Meie kätjutuses sejab weel 35 minutit, kasutame neid, nagu see korralikkudele ja wapratele inimestele kohane on.

— Kõige pealt, — tõlas ta kamandamine, — kõit paadid wälja. Juhimine usaldada paremate madruste kätte... Päästa kõige pealt naiti ja lasti, rippumata jellest, misjugusest klaasist... Aga nüüd, wabatahtlikud, edasi: lastuda alla sõeruumi ja otstida põrgumasinat... Kui jõuame jeda leida, siis teadada mulle, ma ise toon ta sealt wälja... .

Segadus ja jurmahirm waldas terwet laewa. Läbi kisa ja meeletuma, puht elajakliku hulgumise, oli waid wõimalik aru saada:

„Dünamiit“... „Põrgumasin laewaruumis“... „Silmapiilk plahwatah“... .

Kõit inimeste wahetordades olewad waheseinad, kõit salajane ja peidetud, tungis wõimsa, puht elajakliku jõuga wälja.

Hiiglapande tungis kaptenisilla poole. Ent siin kohtasid neid ohwitjerid, laetud rewolwritega käes. Suure waewaga läks torda neile hullukslainud inimestele selgete teha, et kõit wõimalik jaab tehtud — koha jaawad kõit paadid alla lastud, millel peawad päästetama kõige pealt, muidugi, naitjed ja lastjed.

Ent see oli tühiselt häälets: waewalt kiitusid paadid lainetel, kui inimesed sinna hüppama hakkasid, tehes uskunata, hullumeelseid hüppeid ja elajakliku jurmahirmu jätele, mis nende nägudel peegeldus, oli näha, et nad oma koha waid ühes oma eluga ära annawad.

Inimesed küsindasid, hulgufid selles kirjeldamata jurnahirmus, mis haarab elajaid mõõdapääsematu jurna nähes: mõningad haarasid hullustuses tramplikult üksteisest kinni, jaburalt paludes päästmist. Teised, hulgudes, hammustades ja teija tõugates, kes teel ees seisid, formasid laele, lootes sealt kuidagi lähedal seiswaise paatidesse hüpata.

Seal tormas hiiglapande päästerõngaste kallale: siin lähed wõitlus wiimase õlekõrrekele pärast, kuna ju kõigile, muidugi, selge oli, et kui laew õhtu len dab, siis täidetud paadid wähestele appi jõuawad.

Ja kolmanda klaasi reikjajst diendab arwed wiimaste eluminititega teisti: terve puhwet on rüüstatud, wiin, rumm ja kõit, mis puhwetis oli, sattus nende kätte: nad tahtsid wiimajel eluminitil jooõnud olla.

Piirita jurmahirm, igawesti inimsoo peal ripuw, leidis siin, nagu igalpool, mitmesuguseid inimhingefid, — inimesi suurte südametega, kellede esimene instinktiivne liikumine oli rahuline arusaamine ahwardawa jurma mõõdapääsematusjst ja siit püüda kõige jõuga aidata ümberolijatele nende wiimaste minutite kohtawat hirmu pehmendada.

Siin olid ka inimesed — ja neid oli määratu enamus — wäikeste, lühikeste hingedega, kes ei suutnud hirmumatult ahwardawale jurmale filmi waadata. Wäikesed, wäikesed hinged, kes kunagi ei osanud elu peale waadata, piirita, elajaklikus hirmus, seisid nüüd jurmaaladuse ees... ja taotasid peaaegu arusaamise, läffid hullumeeljuseni.

(Särgneb).